

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان جهاد کشاورزی استان یزد
گروه تحقیقات و بررسی مسایل روستایی

موقعیت جغرافیایی استان یزد به گونه ای است که بقای استان وابسته به ادامه حیات روستاهای آن بوده و روستاها در این استان نقش ریه در بدن را ایفا می کنند. بنابراین برای توسعه استان باید در اندیشه حفظ و توسعه روستاهای آن بود. بر این اساس، برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد به منظور تدوین اهداف توسعه روستایی و عناوین برنامه های اجرایی با شیوه ی برنامه ریزی مشارکتی، در سه سطح دهستان، شهرستان و استان تدوین شد. این برنامه با در نظر گرفتن سند چشم انداز بلندمدت توسعه کشور و اتخاذ رویکرد توسعه پایدار بر آن است تا بقای شرافتمندانه جامعه روستایی استان یزد را در آینده سرنوشت ساز ملی و استانی فراهم سازد. این برنامه به تاسی از رویکرد توسعه پایدار، انرژی جهت دهنده ی خود را از منابع زیر اخذ می نماید.

- توانمند سازی اجتماعات روستایی و پذیرش انسان روستایی به مثابه محور توسعه (موضوع و هدف).
- ظرفیت سازی برای توسعه و شکل گیری سرمایه های اجتماعی و نهادی.
- اقتصاد محلی متنوع، پویا و پایدار.
- پایدار سازی فرایند تعامل انسان روستایی با اکوسیستم پیرامونی و بهره برداری بهینه از آن.

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان جهاد کشاورزی استان یزد
گروه تحقیقات و بررسی مسایل روستایی

برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد

برنامه شهرستان مهریز

مرکز مطالعات مدیریت و بهره‌وری ایران
وابسته به دانشگاه تربیت مدرس

و

موسسه توسعه روستایی ایران

۱۳۸۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیر و تشکر

بدون شک تدوین برنامه توسعه روستایی به شیوه مشارکتی نیازمند حضور و همدلی مسوولان، صاحب نظران و کارشناسان و مردم محلی در فرایند برنامه ریزی است و بدون حضور آنان فرایند برنامه ریزی مشارکتی بی معنی خواهد بود.

بر همین اساس تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد حاصل همراهی، همدلی، تلاش و مشارکت اعضای محترم شوراهای اسلامی روستایی، اعضای محترم کمیته برنامه ریزی شهرستانها، مسوولان، صاحب نظران و کارشناسان زیادی است، که بدون همراهی آنان تدوین برنامه میسر نبود. بنابراین لازم می داند از کلیه عزیزانی که در فرایند تدوین این برنامه (تدوین، اعلام نظر و تصویب شرح خدمات، انجام مطالعات کتابخانه ای و بررسی تجارب، برنامه ریزی مشارکتی، برگزاری کارگاه های مشورتی، تسهیلگری، استخراج و جمع بندی نتایج کارگاه ها، حضور در کارگاه های مشورتی، تدوین پیش نویس برنامه، اعلام نظر در خصوص برنامه، اصلاح پیش نویس برنامه، تدوین گزارش نهایی و ...) نقش داشته اند، صمیمانه قدردانی و سپاسگزاری نماید.

از استانداران محترم یزد جناب آقای مهندس سفید و به ویژه جناب آقای مهندس کلانتری به دلیل انجام پشتیبانی های لازم و ارایه دیدگاه ها در کمال بخشی به این مجموعه تقدیر و تشکر می شود. از جناب آقای مهندس صالحی رییس محترم سازمان جهاد کشاورزی که با سعه صدر بسیار زیاد بر تدوین این برنامه اصرار داشته و همواره نظر ایشان در ستاد هماهنگی طرح راهگشا بود تقدیر و تشکر می شود.

از روسای محترم سازمان مدیریت و برنامه ریزی جناب آقای مهندس علوی و جناب آقای مهندس اولیا به دلیل حمایت از تدوین این برنامه و ارایه دیدگاه های سازنده در ستاد هماهنگی طرح تقدیر و تشکر می شود.

از جناب آقای مهندس خاکی مسوول محترم گروه تحقیقات و بررسی مسایل روستایی جهاد کشاورزی استان یزد به دلیل استواری در پی گیری تدوین طرح و به سرانجام رساندن آن و همکاری صمیمانه تقدیر و تشکر می شود.

از آقایان محمد حمید فخرالدین تفتی، حسین خادمی، حسینی پور که در فرایند بازبینی پیش نویس برنامه در جلساتی که با حضور اعضای کمیته برنامه ریزی شهرستان ها و اعضای منتخب شوراهای اسلامی روستایی برگزار شد همکاری صمیمانه داشته اند تقدیر و تشکر می شود.

از اعضای محترم شوراهای اسلامی روستایی که به نمایندگی از مردم شریف روستاها و خبرگان روستایی با حضور صمیمانه خود در کارگاه های مشورتی و جلسه بازبینی پیش نویس برنامه، صادقانه دیدگاه های خود را بیان نمودند تقدیر و تشکر می شود.

از اعضای محترم کمیته برنامه ریزی شهرستان ها به ویژه روسای محترم کمیته (فرمانداران شهرستان های استان یزد) که با حضور در کارگاه های مشورتی و جلسه بازبینی پیش نویس برنامه و با ارایه دیدگاه های خود فعالانه مشارکت داشته اند تشکر می شود.

در پایان از همکاران تدوین کننده طرح؛ مدیران، کارشناسان، تسهیلگران و کلیه افرادی که در فرایند تدوین برنامه نقش داشته اند تقدیر و تشکر می شود. امید است تلاش این عزیزان زمینه تامین رضایت روستائیان سخت کوش استان یزد را فراهم نموده و مورد رضای خداوند متعال نیز قرار گیرد.

مرکز مطالعات و مدیریت بهره وری ایران موسسه توسعه روستایی ایران

دست‌اندرکاران تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد

۱- مدیران

ردیف	نام و نام خانوادگی	سمت	مدرک تحصیلی
۱	عبدالرضا رکن‌الدین افتخاری	مدیر طرح	دکتری برنامه‌ریزی و توسعه روستایی
۲	علی عسگری	مدیر علمی	دکتری برنامه‌ریزی منطقه‌ای
۳	قدیر فیروزنیا	مدیر اجرایی و هماهنگی تدوین نهایی گزارش	دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی روستایی

۲- همکاران

۱	پدرام رخشانی	همکار	کارشناس ارشد برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای
۲	مهدی جدیدی	همکار	کارشناس ارشد برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای
۳	بهروز قرنی	همکار	دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی روستایی
۴	آرزو میزبان شاکر	همکار	کارشناس ارشد برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای
۵	میر کاظم رضوی عرب	تسهیلگر	کارشناس برنامه‌ریزی مشارکتی

۶	مرضیه نوری	همکار	دانشجوی دکتری برنامه ریزی روستایی
۷	سید حسن رضوی	تسهیلگر	دانشجوی دکتری اقتصاد
۸	سید بابک موسوی نژاد مقدم	تسهیلگر	کارشناس ارشد توسعه روستایی
۹	غلامرضا فروزش تهرانی	تسهیلگر	کارشناس ارشد جامعه شناسی
۱۰	مهدی گنجیان	تسهیلگر	کارشناس ارشد علوم اجتماعی
۱۱	محمد اسماعیل قانع	تسهیلگر	کارشناس جغرافیا
۱۳	محمد حمید فخرالدین	همکاری در بازبینی پیش نویس برنامه	کارشناس ارشد برنامه ریزی روستایی
۱۴	سید مجتبی حسینی پور	همکاری در بازبینی پیش نویس برنامه	کارشناس ارشد برنامه ریزی سیستم ها
۱۵	محمد علی جسمانی	مشاور در تدوین شرح خدمات برنامه	کارشناس ارشد عمران ملی

۳- اعضای ستاد هماهنگی تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد

۱	محمد جواد صالحی	رییس سازمان جهاد کشاورزی
۲	اکبر اولیا	رییس سازمان مدیریت و برنامه ریزی
۳	سید محمد ابراهیم علوی	رییس سابق سازمان مدیریت و برنامه ریزی
۴	محمد رضا خاکی	مسئول گروه تحقیقات و بررسی مسایل روستایی
۵	محمد حمید فخرالدین تفتی	کارشناس سازمان مدیریت و برنامه ریزی

۶	محمدعلی جسمانی	کارشناس بازنشسته سازمان مدیریت و برنامه ریزی
۷	عبدالرضا رکن الدین افتخاری	مدیر طرح
۸	علی عسگری	مدیر علمی
۹	قدیر فیروزنیا	مدیر اجرایی و هماهنگی

۴- ناظران

۱	محمد رضا خاکی	کارشناس ارشد مدیریت دولتی
۲	حسین خادمی	دانشجوی دوره دکتری برنامه ریزی روستایی

۵- خدمات پشتیبانی

۱	مرضیه کاشانی
۲	لیلا اکبری
۳	محمد رضا اقبالی
۴	رانندگان شریف سازمان جهاد کشاورزی استان یزد

لازم به ذکر است که در تدوین این برنامه تعداد ۳۰۶ نفر از اعضای محترم شوراهای اسلامی روستایی و خبرگان محلی و تعداد ۲۲۶ نفر از اعضای محترم کمیته برنامه ریزی شهرستانها در کارگاههای مشورتی حضور داشته اند.

در ضمن در جلسات پیش نویس برنامه در حدود ۲۲۵ نفر از اعضای محترم شوراهای اسلامی روستایی و خبرگان محلی و اعضای محترم کمیته برنامه ریزی شهرستانها حضور داشته اند.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
تقدیر و تشکر	
پیش‌گفتار	۲
فصل اول: معرفی برنامه راهبردی توسعه روستایی یزد	۴
۱- مقدمه	۵
۲- اهمیت و کارکرد توسعه روستایی و ضرورت تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی	۷
۳- تعریف و ضرورت تدوین راهبردی توسعه روستایی استان یزد	۱۲
۳- ۱ - تعریف برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد	۱۲
۳- ۲ - ضرورت تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد	۱۲
۴- فرایند عمومی تدوین برنامه‌ریزی راهبردی	۱۳
۴- ۱ - سازماندهی	۱۴
۴- ۲ - شناخت و بررسی وضع موجود	۱۵
۴- ۳ - شناسایی مسایل و مشکلات کلیدی و اساسی	۱۵
۴- ۴ - تعیین اهداف و راهبردهای پیشنهادی	۱۵
۴- ۵ - تهیه برنامه اجرایی	۱۶
۴- ۶ - اجرای برنامه	۱۶
۴- ۷ - نظارت بر نتایج	۱۶
۵- فرایند تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد	۱۷
۵- ۱ - سازماندهی	۲۱
۵- ۲ - بررسی وضع موجود	۲۱
۵- ۳ - شناسایی و تجزیه و تحلیل مسایل و مشکلات روستایی استان یزد	۲۲
۵- ۴ - تدوین اهداف و راهبردهای پیشنهادی	۲۵
۵- ۵ - تهیه و تدوین برنامه اجرایی	۳۲
۵- ۵- ۱ - عناوین برنامه اجرایی	۳۲
۵- ۵- ۲ - زمان اجرا	۳۳

۳۳	۵-۵-۳- متولی
۳۳	۵-۵-۴- تامین اعتبار
۳۳	۵-۵-۵- نحوه‌ی مشارکت مردم
۳۴	۵-۵-۶- پیش‌نیازهای اجرا
۳۵	۵-۵-۷- شاخص ارزش‌یابی
۳۵	۵-۵-۸- نحوه‌ی سنجش شاخص ارزش‌یابی
۳۶	فصل دوم: تصویری از وضع موجود شهرستان مهریز
۳۷	۱- تصویری از وضع موجود شهرستان مهریز
۴۳	۲- قابلیت‌ها و امکانات نواحی روستایی
۴۵	۳- مشکلات و تنگناهای نواحی روستایی
۴۸	فصل سوم: تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی
۴۹	۱- جمع‌بندی نتایج کارگاه‌های مشورتی و وضع موجود
۵۵	۲- برنامه راهبردی توسعه روستایی شهرستان مهریز

فهرست نمودارها

- ۱- نمودار شماره (۱) همپوشی مراتبی و پیوند میان سطوح مختلف توسعه ۸
- ۲- نمودار شماره (۲) چارچوب تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی ۱۴
- ۳- نمودار شماره (۳) چارچوب اولیه تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی ۱۸
- ۴- نمودار شماره (۴) چارچوب نهایی تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی ۲۰
- ۵- نمودار شماره (۵) فرایند برگزاری کارگاه‌های مشورتی شوراهای اسلامی روستایی و خبرگان محلی ۲۳
- ۶- نمودار شماره (۶) فرایند برگزاری کارگاه‌های مشورتی کارشناسان و مسوولان شهرستان‌ها ۲۴

فهرست جداول

- جدول شماره (۱) اهداف و راهبردهای عرصه اکولوژیکی - زیست محیطی ۲۶
- جدول شماره (۲) اهداف و راهبردهای عرصه اجتماعی - فرهنگی ۲۷
- جدول شماره (۳) اهداف و راهبردهای عرصه اقتصادی ۲۸
- جدول شماره (۴) اهداف و راهبردهای عرصه فضایی - کالبدی ۳۰
- جدول شماره (۵) اهداف و راهبردهای عرصه مدیریتی - نهادی ۳۱
- جدول شماره (۶) قابلیت‌ها، مشکلات و راهکارها در سطح روستاهای شهرستان مهریز ۴۹
- جدول شماره (۷) عرصه اکولوژیکی - زیست محیطی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز ۵۵
- جدول شماره (۸) عرصه اجتماعی - فرهنگی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز ۶۳
- جدول شماره (۹) عرصه اقتصادی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز ۷۰
- جدول شماره (۱۰) عرصه فضایی - کالبدی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز ۷۷
- جدول شماره (۱۱) عرصه مدیریتی - نهادی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز ۸۲

پیش‌گفتار

برنامه‌ریزی مشارکتی با تمام مزایایی که دارد فرایندی دشوار و زمان‌بر است دشواری اتخاذ این فرایند در کشورهای جهان سومی همچون ما دشوارتر می‌باشد چرا که فرهنگ فعالیت مشارکتی و تحمل دیدگاه دیگران، امری نیست که یک شبه بتوان به آن دست یافت بنابراین اتخاذ این فرایند زمانی میسر است که دست‌اندرکاران و تدوین‌کنندگان برنامه از سعه‌صدر و حوصله لازم برخوردار باشند.

خوشبختانه این سعه‌صدر و حوصله در دست‌اندرکاران و تدوین‌کنندگان برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد وجود داشت. به هر حال صبر و حوصله دست‌اندرکاران تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد به ثمر نشست و نتایج حضور شوراهای اسلامی روستایی و خبرگان محلی و اعضای کمیته برنامه‌ریزی شهرستان‌های استان یزد در فرایند برنامه‌ریزی در قالب سند برنامه راهبردی تدوین و ارایه شد.

چارچوب تنظیم برنامه (فرم ارایه) به گونه‌ای تهیه شده است که مسوولان دهستان‌ها، شهرستان‌ها و استان به راحتی می‌توانند از برنامه استفاده لازم را به عمل آورند و با توجه به منابع مالی در دسترس به اجرای برنامه‌های اولویت‌دار بپردازند.

برای پرهیز از اطاله کلام سعی شده است که تنظیم برنامه به صورت مختصر و مفید انجام پذیرد (با وجود این حجم سند برنامه قابل توجه است) برای سهولت استفاده از سند برنامه متنی کلی برای معرفی برنامه تدوین شده است که در آغاز برنامه شهرستان‌ها نیز ارایه می‌شود. نحوه تدوین گزارش‌ها به گونه‌ای است که ابتدا متن معرفی سند و چارچوب تدوین آن ارایه شده، (این متن به صورت یکسان در تمام گزارش‌های شهرستان‌ها ارایه شده است) سپس خلاصه‌ای از گزارش وضع موجود شهرستان‌ها و پس از آن جداول برنامه راهبردی که حاوی ستون‌های مختلف است ارایه شده است. از آنجا که در زمان بررسی وضع موجود (مطالعه کارشناسی مرحله اول) محدوده فعلی شهرستان صدوق جزء شهرستان یزد و محدوده فعلی شهرستان خاتم نیز جزء شهرستان مهریز بوده است، تدوین خلاصه وضع موجود این شهرستان با بقیه شهرستان کاملاً هم‌خوانی ندارد.

سند برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد دارای نکات قابل توجه زیادی است، یکی از این نکات قابلیت اصلاح سند توسط مسوولان محلی و حتی شوراهای اسلامی روستایی و دهیاران می باشد به گونه ای که با تغییر قابلیت ها و شکل گیری فرصت های جدید و رفع مشکلات یا ایجاد مشکلات و تهدیدات جدید، امکان اصلاح برنامه ها وجود دارد.

لازم به ذکر است که برای طرح تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد ۷۲ جلد گزارش به شرح زیر تدوین و ارایه شده است؛

مرحله اول

❖ شناخت وضع موجود ۷ گزارش در ۹ جلد

مرحله دوم

❖ نتایج کارگاه های مشورتی شوراهای اسلامی روستایی و خبرگان محلی ۱ جلد

❖ نتایج کارگاه های مشورتی اعضای کمیته برنامه ریزی شهرستان ها ۹ جلد

❖ مبانی نظری و مسایل و مشکلات توسعه روستایی استان یزد ۱ جلد

❖ سند برنامه توسعه روستایی استان ۱ جلد

❖ سند برنامه توسعه روستایی شهرستان ها ۹ جلد

❖ سند برنامه توسعه روستایی دهستان ها ۴۲ جلد

سند برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد در سه سطح دهستانی، شهرستانی و استانی تدوین و ارایه شده است. بدون شک این سند همچون بقیه اسناد توسعه دارای نقاط قوت و ضعف می باشد. امید است تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد با شیوه

۱ - مقدمه

آنچه نزد شما است برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد در سطوح مختلف استانی، شهرستانی و دهستانی است که برای اولین بار در ایران با اتکا بر شیوه برنامه‌ریزی مشارکتی با مشارکت نمایندگان روستاها، سازمانهای دولتی و مدیران و کارشناسان تهیه و تنظیم شده است.

برنامه‌ریزی راهبردی مشارکتی یک فرایند منظم است که به مردم ساکن در مناطق روستایی امکان می‌دهد مسایل و مشکلات اساسی روستاهای خود را مطرح نمایند. این شیوه برنامه‌ریزی با سه سوال اساسی شروع می‌شود:

وضعیت فعلی نواحی روستایی چگونه است؟

وضعیت آینده نواحی روستایی چگونه می‌خواهیم باشد؟

چگونه می‌توانیم به طرز کارایی به سمت این آینده حرکت نماییم؟

لازم به ذکر است که در زمان انعقاد قرارداد تدوین این برنامه شهرستان طبس جز استان یزد نبوده است و بنابراین برای این شهرستان برنامه راهبردی توسعه روستایی تدوین نشده است.

شایان توجه است که برنامه بلندمدت راهبردی توسعه روستایی، به هیچ وجه به معنای تجمیع چند برنامه میانمدت نبوده، در واقع هدف نهایی آن معطوف به تبیین گزینش‌های راهبردی و جهات اصلی تحولات و ارایه عرصه‌ای انتخاب برای تدوین برنامه‌های میانمدت در مسیر حرکت به طرف جامعه بهینه روستایی است، از همین رو، برنامه بلندمدت را می‌توان به مثابه برافروختن نوری در تاریکی آینده تلقی نمود که حرکت‌ها و فعالیت‌های کوتاه‌مدت

و میان مدت را با کمترین انحراف و اتلاف در تخصیص منابع به سوی نقطه راهنما، رهنمون می‌سازد.

سند برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد برای دوره‌ی زمانی ۱۴۰۴-۱۳۸۴ با اتکا و تاثیرپذیری از سند چشم‌انداز بلندمدت ملی، در صدد است با اتخاذ نگرشی «فعال و آینده‌ساز» کلیه عرصه‌های اکولوژیکی، اجتماعی - فرهنگی، اقتصادی، مدیریتی - نهادی و مکانی - فضایی را به صورت یک کلیت واحد و در تعامل با فرایندهای بخشی، بین بخشی، فرابخشی، ملی و فراملی قرار داده و چیدمانی اثربخش و کارا از درهم آمیزی کلیه مولفه‌ها و عناصر را ارایه دهد. بر این اساس، هدف نهایی از تهیه چنین سندی، آگاهی از روندها و گرایش‌های مسلط و تعیین کننده در حوزه‌ی مسایل معطوف به بقای شرافتمندانه جامعه روستایی در آینده سرنوشت‌ساز ملی و از سوی دیگر شناخت چالش‌های اساسی و غلبه بر آنها در قالب ارایه راهبردهای بلندمدت «توسعه پایدار روستایی»^۱ است. راهبرد توسعه پایدار روستایی برای نیل به افق توسعه مطلوب، انرژی روشنایی بخش خود را از منابع ذیل اخذ می‌نماید:

- توانمندسازی اجتماعات روستایی و پذیرش انسان روستایی به مثابه محور توسعه (موضوع و هدف)،
- ظرفیت‌سازی برای توسعه و شکل‌گیری سرمایه‌های اجتماعی و نهادی،
- اقتصاد محلی متنوع، پویا و پایدار،

^۱ - Sustainable Rural Development

- پایدارسازی فرایند تعامل انسان روستایی با اکوسیستم پیرامونی و بهره‌برداری بهینه از آن.

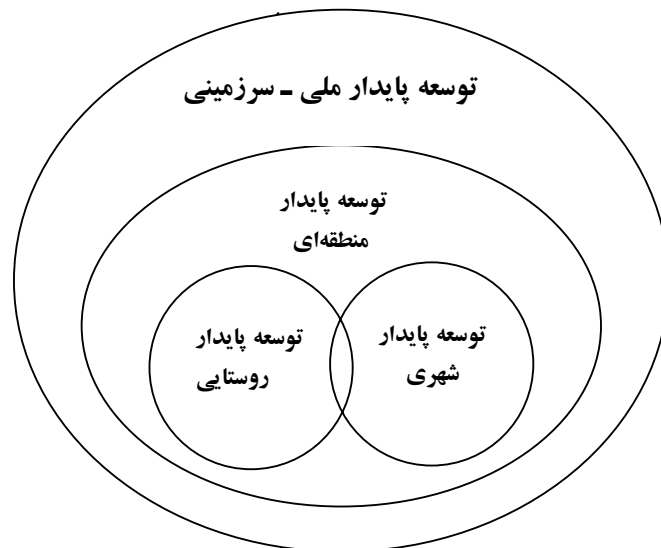
۲ - اهمیت و کارکرد توسعه روستایی و ضرورت تدوین برنامه راهبردی (استراتژیک) توسعه روستایی

برداشت‌های مشترک از مفهوم توسعه حاکی از این است که هدف اساسی توسعه، رشد و تعالی همه جانبه جوامع انسانی است؛ از این رو شناخت و درک شرایط و مقتضیات جوامع انسانی و نیازها و تقاضاهای آنان در ابعاد مادی و معنوی از جمله اقدامات اساسی در مسیر پیشرفت و توسعه تلقی می‌شود: مسلماً جوامع انسانی فارغ از زمان و مکان نبوده و بخشی از آنان در فضاهای سکونت شهری و بخشی دیگر از آنان در فضاهای سکونت روستایی زیست و فعالیت می‌نمایند: بنابراین اعمال مدیریت توسعه در سطح ملی از حیث کلان و مفهومی قابل طرح بوده، اهداف و آثار آن در مقیاس‌های فضایی منطقه‌ای میان حوزه‌های شهری و حوزه‌های روستایی است. در چنین چارچوب مراتبی، حوزه‌های روستایی، به عنوان یکی از قاعده‌های نظام سکونت و فعالیت ملی، نقش اساسی در توسعه ملی ایفا می‌نماید؛ زیرا توسعه پایدار سرزمین به عنوان نظام کلان در گرو پایداری نظام‌های سکونت در حوزه‌های شهری و روستایی است. این بدان معنا است که فضاهای روستایی به عنوان زیر نظام متشکله نظام سکونت سرزمین، می‌باید ضمن پایداری در اجزای تشکیل‌دهنده‌ی آن (محیط اکولوژیک، محیط انسانی و محیط فعالیت) سهم و نقش خود را در نظام سکونت منطقه‌ای و در مرتبه بعد، در سطح ملی ایفا نماید. حال اگر به دلایلی نظام سکونت روستایی

قادر به ایفای نقش سازنده‌ی خویش در نظام سکونت سرزمین نباشد، در آن صورت پیامدها و مسایل روستایی در حوزه‌های شهری و در نهایت کلیت سرزمین قابل رهگیری و مشاهده خواهد بود. در نتیجه می‌توان این پیش فرض را پذیرفت که:

توسعه پایدار و یکپارچه ملی معطوف به توسعه پایدار در سطوح منطقه‌ای، شهری و روستایی است (نمودار ۱).

نمودار شماره (۱): همپوشی مراتبی و پیوند میان سطوح مختلف توسعه

در راستای پیش فرض فوق و در چارچوب توسعه ملی، اصل فراگیر و همه شمولی «حق توسعه یافتگی انسان‌ها» و «حق توسعه یافتگی مکان‌ها (شهر و روستا)» به تناسب ساختار، کارکرد و سهمی که در نظام سرزمین ایفا می‌نماید، می‌باید در فرایند مدیریت توسعه (سیاست گذاری، برنامه ریزی، اجرا، نظارت و ارزشیابی) مطمح نظر قرار گیرد. شواهد و تجربیات موجود نشان می‌دهد، علی‌رغم اجرای بیش از هشت برنامه توسعه در کشور، نسبت به حق توسعه یافتگی انسانها و مکان‌های روستایی به تناسب سهم، جایگاه و کارکرد آن حتی

در بعد اقتصاد فضایی سرزمین، کم توجهی شده و حوزه‌های روستایی در بستری کاملاً نابرابر از لحاظ دسترسی به فرصت‌ها، منابع و منافع حاصل از رشد و توسعه قرار گرفته‌اند. از این رو، تلاش برای کاستن از کمبود توازن‌های منطقه‌ای و سرزمینی و برای تعدیل نابرابری میان روستا و شهر از حیث فرصت‌ها، منابع و منافع، ضرورتی اساسی و اجتناب‌ناپذیر به شمار می‌رود. علاوه بر ضرورت پرداختن به توسعه روستایی از حیث فضایی - وظیفه‌ای اهمیت آن از زوایای دیگر نیز قابل طرح و بررسی است:

۱- یکی از ضرورت‌های طرح توسعه روستایی مساله انسانی بودن توسعه است. جمع کثیری از این انسان‌ها (بالغ بر ۳۸ درصد) در فضاهایی زندگی می‌کنند که به نحوی از آنها در گذر تاریخ از فرصت‌های ملی محروم مانده‌اند و به لحاظ انسانی لازم است که آنها هم، همپای انسان‌های دیگری که در جامعه و فضای دیگر زندگی می‌کنند (شهر) از این فرصت‌ها استفاده کنند.

۲- بعد دیگر فرهنگ تولیدگری است که در ساختار روستا وجود دارد و بخش عمده‌ای از نیازهای غذایی جامعه را تامین می‌کند، به ویژه این که امروز امنیت غذایی به عنوان یکی از اهداف اولیه توسعه پایدار ملی و روستایی مطرح است و منابع اصلی آن یعنی ۸۰ درصد از ظرفیت بخش کشاورزی در محیط‌های روستایی کشور وجود دارد؛ بنابراین، ضرورت دارد توسعه ملی، چارچوبی را فراهم نماید تا تولید ملی و امنیت غذایی ملی به نحوی بایسته و شایسته، استمرار و تکامل یابد.

۳- از بعد زیست محیطی هم ضرورت دارد به روستا توجه شود، زیرا، منابع آب و خاک و ظرفیت های تولید کشاورزی کشور در ۶۰ هزار نقطه سکونت روستایی پراکنده است، بنابراین کم توجهی و به تبع آن تخلیه فضاهای روستایی به معنای از دست دادن بخشی از توان تولید سرزمین و کاهش ایمنی زیستی است.

۴- یکی دیگر از ضرورت های توسعه روستایی وجود فقر بیشتر در روستاها است. در سال ۱۳۷۵، درصد خانوارهای زیر خط فقر در نقاط شهری ۱۲/۲٪ و در مناطق روستایی ۲۶/۴٪ بوده است. از این بعد هم توجه به نیازهای اولیه انسان های روستایی و کاهش فقر آنان، در کانون مسایل اهداف توسعه روستایی قرار می گیرد.

۵- از بعد اصل مکمل بودن مکان ها نیز ضرورت توجه به مسایل توسعه روستایی مطرح است؛ زیرا، این منطق مورد قبول است که هیچ مکانی نمی تواند خود کفا باشد. پس ضرورت دارد با مکان دیگری در ارتباط بوده، تا بتواند نیازهای خود را برطرف کند. بنابراین، سلسله مراتب سکونت گاهی یک اصل است و از این بعد هم روستا از آن دسته مکان هایی است که باید به آن توجه شود، یعنی اگر نگاه شهری هم حاکم باشد، چاره ای جز پذیرش اصل مکمل بودن مکان ها و سلسله مراتب مکانی وجود ندارد (به عبارت دیگر بدون توجه به روستا نمی توان مشکلات شهر را حل کرد). در این نگاه نظام مند است که می توان اجزا را با همدیگر و در ارتباط با هم مورد توجه قرار داد.

۶- نکته بعدی، پنج دهه تجربیات توسعه در جهان و ایران است که نگاهی به شهر داشت و توسعه را فقط در شهر، آن هم در شهرهای بزرگ، یعنی کانون‌های خاص می‌دید. آثار این نگاه‌ها نشان می‌دهد که این الگو حداقل در کشورهای جهان سوم از جمله کشور ما، کارساز نبوده است. نگاه شهرنشینی و تمرکز در شهرها با اتخاذ راهبرد رشد و صنعتی شدن شتابان آن هم در شهرهای بزرگ آثار و مشکلاتی داشته و دارد که همگی هنوز هم آثار آن را شاهدیم: از جمله حاشیه‌نشینی و مراکز جمعیتی فقیر در کنار کلان‌شهرها، آسیب‌های اجتماعی و برهم خوردن موازنه محیطی. از این رو پرداختن به توسعه روستایی از دید توازن‌های محیطی، اجتماعی و اقتصادی در گستره سرزمین نیز ضرورت دارد.

۷- نکته بعدی سهم جمعیت و کارکرد حوزه‌های روستایی در تولید ناخالص ملی است. جامعه روستایی و فعالیت مبنایی آن ۲۵ درصد از تولید ناخالص ملی را به خود اختصاص داده و حتی بخش قابل توجهی از ارز حاصل شده از صادرات غیر نفتی نیز به اقتصاد روستایی تعلق دارد. اگر تامین بخشی از مواد اولیه صنایع شهری را توسط بخش کشاورزی لحاظ نماییم، ضرورت توجه ابعاد وسیع‌تری می‌یابد.

در نهایت می‌باید به مساله مهاجرت‌های رو به تزاید سرمایه‌های انسانی و مادی از جانب حوزه‌های روستایی به حوزه‌های شهری به ویژه کلان‌شهرها که خود اکنون با مسایل گسترده‌ای مواجه می‌باشند نیز اشاره داشت. تخلیه روستاها علاوه بر پیامدهای نابهنجار در نقاط مقصد - شهرها - وحدت کالبدی سرزمین را نیز با خطر مواجه می‌نمایند؛ از این رو

تدوین چشم‌انداز بلند مدت و آینده ممکن توسعه روستایی ضرورتی تام در کشور به شمار می‌رود؛ زیرا «راهبرد ملی توسعه پایدار روستایی»^۱ به عنوان سنگ بنای چشم‌انداز بلند مدت توسعه روستایی، در واقعیت امر به مثابه قطب‌نمایی است که مسیر و محتوی حرکت به منظور دستیابی به رفاه پایدار روستاییان را برای کارگزاران، نهادهای مدنی، مردم و بازار، مشخص می‌سازد؛ بنابراین، راهبرد ملی توسعه پایدار روستایی، مجموعه‌ای هماهنگ و یکپارچه از فرایندهای شناخت، تحلیل و برنامه‌ریزی، برای برآورده ساختن اهداف فراگیر و بهم مرتبط در حوزه‌های موثر اکولوژیکی، انسانی، اجتماعی - فرهنگی، اقتصادی، نهادی و سرزمینی را در افق بلندمدت، در بر می‌گیرد.

۳- تعریف و ضرورت تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد

۳-۱- تعریف برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد

برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد برنامه‌ای است که در برای هدایت منابع انسانی و مادی استان اعم از بخش خصوصی و بخش دولتی به سمت ساختن آینده‌ای روشن‌تر برای ساکنان مناطق روستایی استان سوق خواهد داد. درک درست از مسایل و مشکلات مناطق روستایی بر پایه مشارکت دادن آنها از ابتدای فرایند برنامه‌ریزی و تلفیق آن با دیدگاه‌ها و تجربیات مدیران و مسوولان امر توسعه روستایی استان به انضمام تحلیل‌های کارشناسی بر

^۱ - National Sustainable Rural Development Strategy (NSRDS).

روی آنها این اطمینان را به وجود می آورد که برنامه تهیه شده مطابقت زیادی با خواست و نیازهای مردم مناطق روستایی استان داشته باشد.

۳-۲- ضرورت تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد

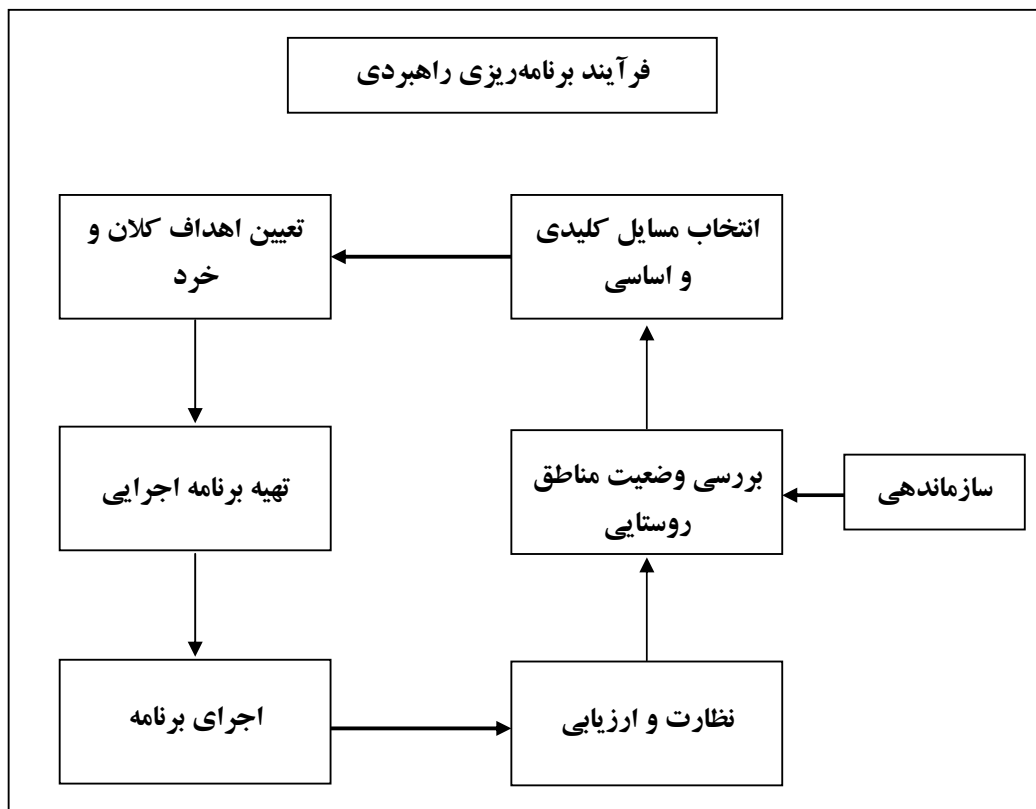
توسعه پایدار استان یزد بدون تردید وابستگی زیادی به توسعه و حفظ روستاها و مناطق روستایی داشته و این امر باید از اهمیت بسیار بالایی در نظام برنامه ریزی استان برخوردار باشد. سکونتگاه‌های روستایی استان با بیش از ۲۰۰۰ آبادی دارای سکنه امکان بهره‌برداری از منابع آب و خاک پراکنده استان را فراهم نموده است. تغییر و تحولات اقتصادی، اجتماعی و فنی چالش‌های بسیاری را فرا روی مناطق روستایی قرار داده اند که بی توجهی نسبت به آنها و کمبود ملاحظه آنها در فرایند برنامه ریزی ممکن است به سرعت منجر به نابودی روستاها گردند. مناطق روستایی هم به عنوان سکونتگاه و هم به عنوان مراکز تولید فقط زمانی خواهند توانست بر پا بمانند که از طریق برنامه ریزی مناسب قادر به رقابت با سکونتگاه‌های دیگر و سایر مراکز تولید باشند. این موضوع با توجه به محدودیت‌های طبیعی مناطق روستایی استان یزد اهمیت بسیار بیشتری دارد.

بر این اساس تهیه و تدوین برنامه راهبردی (استراتژیک) توسعه روستایی استان یزد که جهت گیری و اقدامات توسعه روستایی در آن مشخص شود اهمیت زیادی داشته و به همین دلیل در دستور کار سازمان‌های ذیربط استان قرار گرفت. این برنامه با هدف دستیابی به توسعه روستایی هماهنگ و یکپارچه و تهیه برنامه استراتژیک (راهبردی) توسعه روستایی استان در افق بلندمدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت و هماهنگی نهادهای درگیر در توسعه روستایی استان تدوین شده است.

۴- فرایند عمومی تدوین برنامه ریزی راهبردی

تصمیمات توسعه‌ای باید بر مبنای منابع و امکانات در دسترس و موجود، وضعیت اقتصادی فعلی و آتی سایر مناطق و نواحی و نیازهای ساکنان مناطق روستایی باشد. فرایند برنامه‌ریزی راهبردی مشارکتی از طریق تعیین مسیر برای اقدامات و تصمیماتی که در آینده برای مناطق روستایی باید اتخاذ گردند کمک بزرگی به فرایند توسعه مناطق روستایی می‌نماید. در یک حالت عمومی فرایند برنامه‌ریزی راهبردی به صورت نمودار (۲) است:

نمودار شماره (۲) چارچوب تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی

۴-۱- سازماندهی

عامل کلیدی در موفقیت برنامه‌ریزی راهبردی مشارکت مردم و دست‌اندرکاران اجرای برنامه در تهیه برنامه‌ای است که از چنین فرایندی حاصل می‌شود. اولین گام در این خصوص تعیین گروه‌هایی از نمایندگان و منتخبین مردم، کارشناسان و مسوولان است که به طرز قابل قبولی هم معرف جامعه مورد نظر و دیدگاه‌ها و مسایل و مشکلات آنها باشند.

۴-۲- شناخت و بررسی وضع موجود

توسعه روستایی نیازمند شناخت و درک صحیح از شرایط و اوضاع مناطق روستایی، امکانات، منابع و محدودیت‌ها، فرصت‌های استفاده از منابع و سیاست‌ها و خط‌مشی‌های منطقه‌ای و ملی تاثیرگذار بر آنها است. بررسی شناخت وضع موجود می‌تواند از طریق شناسایی نقاط قوت و ضعف درونی مناطق روستایی و همچنین فرصت‌ها و تهدیدهای بیرونی پیش روی مناطق این درک و برداشت را به وجود آورد.

۴-۳- شناسایی مسایل و مشکلات کلیدی و اساسی

با آنکه مسایل و مشکلات زیادی در مناطق روستایی ممکن است وجود داشته باشند ولی توجهات در برنامه‌ریزی راهبردی باید بر روی مسایل کلیدی و اساسی قرار گیرد. از طریق برگزاری جلسات مشارکتی افراد و گروه‌های برنامه‌ریزی می‌توانند این مسایل و مشکلات کلیدی و مهم را شناسایی و مطرح نمایند.

۴-۴- تعیین اهداف و راهبردهای پیشنهادی

زمانی که مسایل و مشکلات شناسایی شدند تیم برنامه‌ریزی بر اساس آنها اقدام به تعریف اهداف کلان و راهبردهای مربوطه می‌نماید. این اهداف سپس باید برای بحث و بررسی بیشتر به تیم برنامه‌ریزی و مسوولان مربوطه ارایه شوند. اهداف کلان در حقیقت نتایجی هستند که جامعه انتظار و تمایل دارد به آن دست یابد. این اهداف اغلب به صورت یک چالش بیان می‌شوند.

۴-۵- تهیه برنامه اجرایی

بعد از اینکه اهداف کلان و راهبردها مورد بحث و بررسی قرار گرفتند لازم است دستگاه‌ها و نهادهای کلیدی اجرا کننده هر کدام از راهبردها شناسایی شوند و بر این اساس یک برنامه اجرایی که راهبردها را عملی نماید تهیه شود. برنامه اجرایی باید کلیه گام‌هایی که باید برداشته شوند را فهرست نموده و این اطمینان را به وجود آورد که اقدامات در زمان پیش بینی شده اجرا می‌شوند. مجریان کلیدی نهادها و دستگاه‌هایی هستند که مسوولیت راهبردی را می‌پذیرند و نهادهای پشتیبان نهادهایی هستند که مجری اقدامات خواهند بود.

۴-۶- اجرای برنامه

اگر برنامه اجرایی خوب تنظیم شده باشد به فرایند اجرای برنامه از طریق فهرست‌بندی دقیق اقدامات و چارچوب زمانی اجرای آنها کمک می‌کند. بنابراین فرایند اجرا باید کاملاً بر اساس برنامه اجرایی صورت پذیرد. البته مسایل پیش بینی نشده ممکن است تغییراتی را در حین انجام کار به وجود آورند. از همین رو نظارت بر اجرای برنامه توسط تیم نظارتی و یا کمیته برنامه‌ریزی ضروری می‌باشد.

۴-۲- نظارت بر نتایج

نظارت مستمر برنامه به دستگاه‌های دولتی پشتیبان و حمایت‌کننده از آن این امکان را می‌دهد که با اطلاعاتی که به دست می‌آورند به ارزیابی پیشرفت‌های به عمل آمده در نتیجه اجرای برنامه بپردازند. نظارت علاوه بر ارزیابی پیشرفت برنامه همچنین به مطالعه تغییرات ایجاد شده در وضع موجود به بررسی بودجه و تخصیص منابع مصرف شده در طول برنامه می‌پردازد.

۵- فرایند تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد

فرایند تهیه و اجرای برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد از همان فرایند عمومی برنامه‌ریزی راهبردی پیروی کرده و مراحل زیر را شامل می‌شود:

۱- سازماندهی و تعیین متولی

۲- شناخت وضع موجود

۳- شناسایی مسایل و مشکلات کلیدی

۴- تعیین اهداف و راهبردها

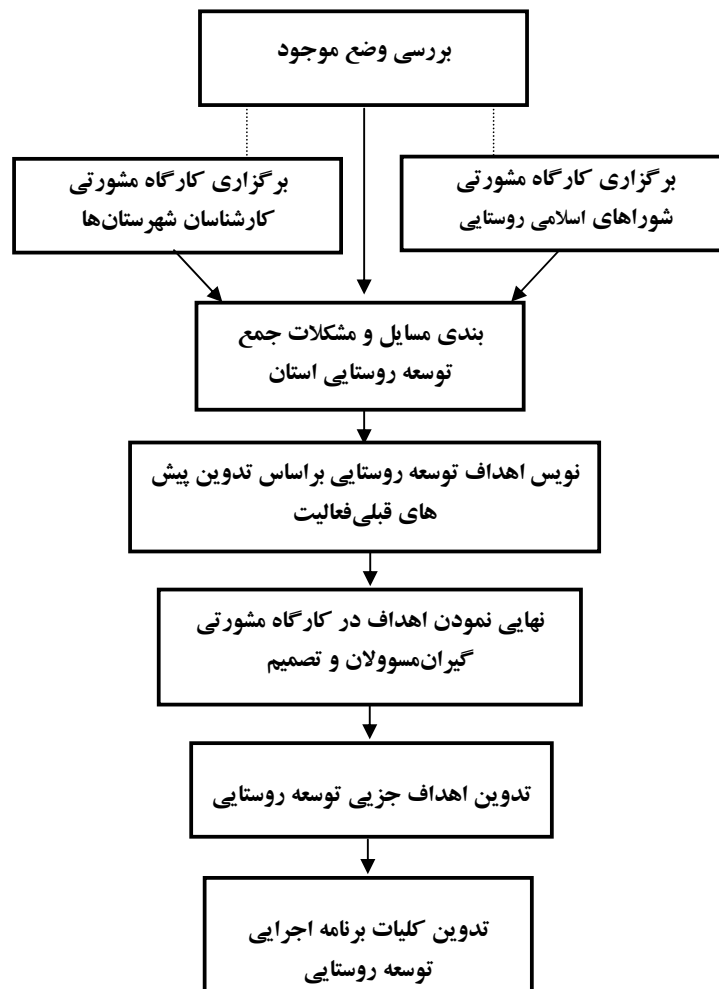
۵- تدوین عناوین برنامه اجرایی

۶- تدوین برنامه اجرایی

۷- اجرای برنامه

۸- ارزیابی و نظارت بر نتایج

نمودار شماره (۳) چارچوب اولیه تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی

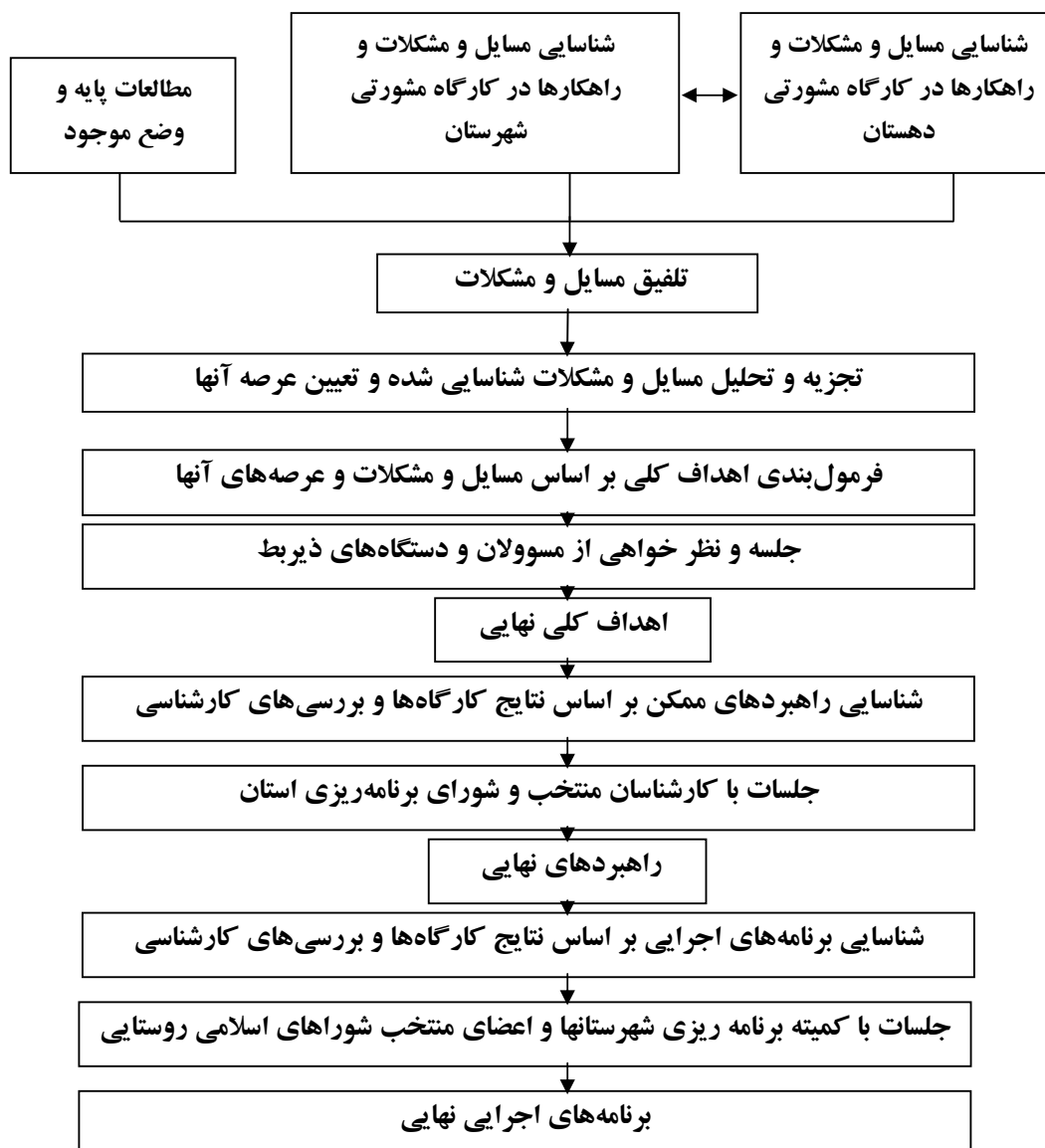
در تهیه و تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد فرایند فوق با تلفیق شیوه برنامه‌ریزی مشارکتی مورد استفاده قرار گرفت. با توجه به توانایی‌ها و ویژگی‌های روش برنامه‌ریزی راهبردی توسعه روستایی و تاکید آن بر مشارکت محلی، در این مطالعه برای تدوین راهبردهای توسعه روستایی استان یزد از روش مشارکتی استفاده شد. براساس نمودار

فوق تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی یزد آغاز شد. در عمل تدوین برنامه بر اساس روند زیر انجام پذیرفت.

پس از تدوین پیش نویس برنامه راهبردی توسعه روستایی دهستان ها و شهرستان ها، بر اساس چارچوب نهایی تدوین برنامه راهبردی و توصیه ستاد هماهنگی طرح، پیش نویس در اختیار اعضای کمیته برنامه ریزی شهرستان و بعضی از اعضای شوراهای اسلامی روستایی و بخش قرار گرفت و در جلسه مشترکی نقطه نظرات آنان اخذ شد. در جدول برنامه ها، برنامه هایی که بنا به توصیه این عزیزان در سطح دهستان و شهرستان اضافه شده با هاشور مشخص شده است.

نمودار شماره (۴) چارچوب نهایی تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی

استان یزد

۵-۱- سازماندهی

به منظور شروع فرایند برنامه‌ریزی سازماندهی مناسبی از فرایند برنامه‌ریزی، عوامل برنامه‌ریزی و برنامه عملیاتی برنامه‌ریزی تهیه شد. فرایند برنامه‌ریزی بر اساس فرایند عمومی برنامه‌ریزی راهبردی استوار شد تا از رویه‌های استاندارد موجود تبعیت شده باشد. عوامل برنامه‌ریزی با توجه به ماهیت مشارکتی بودن آن در سطوح مختلف تعیین شدند. اعضای شوراهای اسلامی روستاهای دهستان‌های مختلف استان، برخی از خبرگان روستایی، کارشناسان و مسوولان شهرستانی امور توسعه روستایی، کارشناسان و مسوولان استانی امور توسعه روستایی، مشاورین برنامه‌ریزی مشارکتی و مشاورین برنامه‌ریزی روستایی از مهمترین عوامل برنامه‌ریزی بودند که بر اساس برنامه زمان‌بندی شده به صورت ترکیبی و یا مجزا در هر کدام از مراحل فرایند برنامه‌ریزی مشارکت پیدا نمودند. نهادهای پشتیبان فرایند برنامه‌ریزی را سازمان جهاد کشاورزی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی تشکیل می دادند.

۵-۲- بررسی وضع موجود استان یزد

در فرایند تهیه و تدوین طرح راهبردی توسعه روستایی استان یزد از مطالعاتی که به همین منظور ولی قبل از شروع فرایند برنامه‌ریزی تهیه شده بود استفاده شد. این مطالعات کلیه ابعاد زندگی اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیست محیطی مناطق روستایی استان یزد را مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار می دادند و نتایج حاصل از این بررسی‌ها به عنوان مبنایی برای تحلیل‌های کارشناسی و افزایش دقت در فرایند برنامه‌ریزی با استناد به آمار و ارقام گردآوری شده در این مطالعات مورد استفاده بودند. یافته‌های این مطالعات همچنین مبنای

مناسبی برای مقایسه دیدگاه‌ها و نظرات شرکت کنندگان در فرایند برنامه‌ریزی و نتایج مطالعات کارشناسی وضع موجود قرار گرفت.

۵-۳- شناسایی و تجزیه و تحلیل مسایل و مشکلات روستایی استان یزد

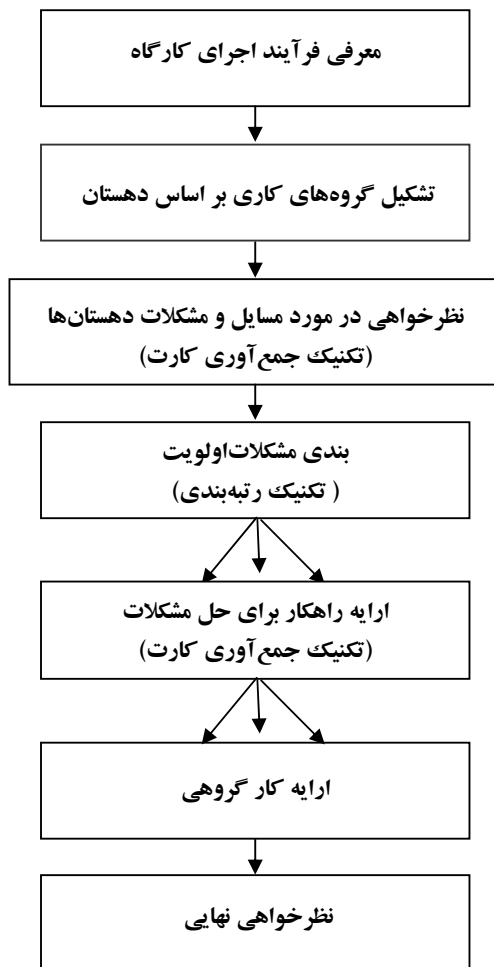
اولین گام عملی از فرایند برنامه‌ریزی شناسایی و تعیین مسایل و مشکلات کلیدی مناطق روستایی استان بود. برای انجام این کار یک فرایند از پایین به بالا مورد استفاده قرار گرفت. بدین ترتیب ابتدا کارگاه‌های مشورتی با حضور اعضای شوراهای اسلامی و برخی خبرگان محلی برای هر دهستان برگزار شد. سپس کارگاه‌های مشورتی دیگری در سطح شهرستانی با حضور کارشناسان و مسوولان شهرستانی برگزار شد. هدف اصلی این کارگاه‌ها یافتن مهمترین مسایل و مشکلات مناطق روستایی استان بر اساس دیدگاه‌های مردمی و کارشناسان بود. پس از تنظیم و تدوین نتایج کارگاه‌ها عملیات تلفیق یافته‌های این دو دسته از کارگاه‌ها صورت پذیرفت تا مسایل و مشکلاتی که هم از نظر کارشناسان و هم از نظر اعضای شوراهای اسلامی اهمیت و اولویت بیشتری دارند شناسایی شوند. نتایج حاصل از این عملیات در گزارش‌های ویژه‌ای که به همین منظور تهیه شده است ارائه شده‌اند.

نمودار شماره (۵) فرایند برگزاری کارگاه‌های مشورتی شوراهای اسلامی

روستایی و خبرگان محلی در سطح دهستان‌ها

نمودار شماره (۶) فرایند برگزاری کارگاه‌های مشورتی کارشناسان و مسوولان شهرستان‌ها (اعضای شورای برنامه‌ریزی شهرستان)

نتایج حاصل از این کارگاه‌ها و تلفیق نتایج به دست آمده مسایل و مشکلات کلیدی مناطق روستایی استان را به تفکیک دهستان‌ها، شهرستان‌ها و کل استان مشخص می نمود. بر این اساس مهمترین مسایل و مشکلات مناطق روستایی استان به صورت زیر شناسایی شدند:

۱- بیکاری

۲- کمبود درآمد

۳- کمبود آب

۴- کمبود امکانات زیربنایی و رفاهی

۵- کمبود امکانات آموزشی

۶- ضعف برنامه‌ریزی و مدیریت

۷- وجود نظام خرده‌مالکی

نتایج حاصل از تلفیق مسایل و مشکلات در هر سطح به منظور اطمینان بیشتر در جلساتی که به همین منظور تشکیل شدند نهایی شدند. در ادامه در گزارش استانی خلاصه‌ای از وضع موجود استان و در گزارش شهرستان‌ها نیز خلاصه‌ای از وضع موجود هر شهرستان ارائه خواهد شد.

۵-۴- تدوین اهداف و راهبردهای توسعه روستایی استان

به عنوان گام دوم در فرایند برنامه‌ریزی تدوین اهداف و راهبردها در دستور کار تیم برنامه‌ریزی قرار گرفت. برای این منظور ابتدا مشکلات به عرصه‌های مختلف طبقه‌بندی شدند. عناوین این عرصه‌ها عبارت بودند از:

- عرصه اکولوژیکی زیست محیطی
- عرصه اجتماعی - فرهنگی
- عرصه اقتصادی
- عرصه فیزیکی - کالبدی

• عرصه مدیریتی - نهادی

آنگاه بر مبنای مسایل و مشکلات اهداف و راهبردهای متعددی شناسایی و پس از برگزاری جلسات مشورتی متعدد در سطوح مختلف اهداف و راهبردها به تفکیک هر کدام از عرصه‌ها به صورت زیر فرمول‌بندی و نهایی شدند:

جدول (۱) اهداف و راهبردهای عرصه اکولوژیکی و زیست محیطی

اهداف	راهبردها
کاهش آسیب پذیری ناشی از بلایای طبیعی در محیط‌های روستایی	ظرفیت سازی و توانمندسازی مقابله با بیابانزایی مدیریت و تنظیم منابع آب برای مواجهه با پدیده خشکسالی مدیریت و طراحی برنامه‌های مناسب برای مقابله با پدیده سیلاب مدیریت همه جانبه برای کاهش عوارض ناشی از زلزله
مدیریت و بهره‌وری پایدار از منابع طبیعی	استفاده و تقویت فرایندهای مشارکتی برای ارتقای آگاهی و استفاده موثر، متوازن و حفاظت از منابع طبیعی مبتنی بر دانش بومی توسعه شبکه بهداشتی دفع فاضلاب و پسماندها در محیط‌های روستایی ظرفیت‌سازی قانونی، حقوقی و اجرایی برای حفاظت از جنگل‌ها، مراعات، اراضی کشاورزی و حریم آنها منطقه‌بندی فعالیت کشاورزی در تناسب با توان و ظرفیت‌های اکولوژیکی

جدول (۲) اهداف و راهبردهای عرصه اجتماعی فرهنگی

اهداف	راهبردها
ارتقای هویت فرهنگی جوانان روستایی	ساماندهی امور فرهنگی - اجتماعی در نواحی روستایی
بهبود پویایی میراث فرهنگی و ارتقای هویت و تعلق خاطر مکانی به ویژه در نزد جوانان	انعکاس زمینه‌های جاذب و ماندگار فرهنگی روستاییان در رسانه‌های جمعی تقویت فرآیندهای مشارکتی و نهادینه کردن اهمیت میراث فرهنگی و نگهداشت آن توسط مردم تقویت و توسعه نهادهای درونزا و شبکه‌های نهادی برای برگزاری جشنواره‌های بومی و فرهنگی
توسعه امنیت و حقوق فردی و اجتماعی روستاییان	تسهیل در دسترسی بهینه روستاییان به نهادهای حقوقی - قضایی توسعه و تسهیل و حمایت از فرآیندهای مشارکتی برای ارتقای حقوق شهروندی به ویژه برای زنان و جوانان روستایی گسترش پوشش شبکه‌های تامین نظم و امنیت روستایی
توسعه سطح دانش، بینش، آگاهی و مهارت روستاییان	تقویت نظام و شبکه‌های اطلاع‌رسانی روستایی ساماندهی ارایه خدمات آموزشی مناسب ساماندهی ارایه خدمات آموزشی مناسب طراحی و پیاده‌سازی برنامه‌های آموزش فنی - حرفه‌ای و به ویژه غیر رسمی برای ارتقای مهارت‌های روستاییان

توسعه نظام سلامت و تامین اجتماعی	تقویت و گسترش برنامه‌های حمایتی و تامین اجتماعی روستائیان تقویت و گسترش پوشش شبکه بهداشت و درمان روستایی
ظرفیت‌سازی برای دسترسی به فرصت‌ها و منابع برای ارتقای سطح زندگی اقشار آسیب‌پذیر روستایی (فقرا، زنان و جوانان)	حمایت و تشویق تشکیل صندوق‌های اعتباری تقویت فرآیندهای توسعه مشارکتی و شبکه‌های نهادی در برای انسجام‌بخشی به فعالیت‌های اجتماعی - اقتصادی فقرا و زنان تقویت فرآیندهای توسعه مشارکتی و شبکه‌های نهادی در برای انسجام‌بخشی به فعالیت‌های اجتماعی - اقتصادی فقرا و زنان

جدول (۳) اهداف و راهبردهای عرصه اقتصادی

اهداف	راهبردها
ارتقای بهره‌وری و رقابت‌پذیری بخش کشاورزی	افزایش بهره‌وری از عوامل تولید در بخش کشاورزی پیریزی اقدامات سنجیده و مناسب در به حداقل رساندن ضایعات محصولات در مراحل پیشین و پسین تولید تقویت پیوندهای بازار و واحدهای تولیدی بخش کشاورزی تقویت خدمات ترویجی تقاضامحور برای کشت ارگانیک و استفاده موثر (و محدود) از نهاده‌های بیرونی تقویت شبکه زیرساختی و پشتیبان بخش کشاورزی تقویت و تنوع‌بخشی به فعالیت‌های زیربخش کشاورزی به ویژه تولیدات دارای ارزش افزوده بالا طراحی و اجرای سیاست‌ها و روش‌های متناسب با انواع نظام‌های بهره‌برداری

توسعه و بهره‌گیری از مزیت‌های رقابتی در مناطق ویژه روستایی ایجاد و تقویت شبکه‌های بازار صادراتی در مناطق روستایی تقویت و توسعه فعالیت‌های صنعتی مکمل و تبدیلی با توجه به قابلیت‌های تولید محصولات کشاورزی و مواد معدنی در مناطق روستایی توسعه فعالیت‌های خدمات پشتیبانی از تولید و اطلاع‌رسانی توسعه فعالیت‌های صنعتی در مقیاس کوچک و متوسط در محیط‌های روستایی با تاکید بر فراوری منابع روستایی توسعه و بهره‌گیری از قابلیت‌ها و ظرفیت‌های توریستی و اکوتوریسم فضاهای روستایی اصلاح نظام تولید و بهره‌برداری ایجاد ثبات در نوسانات بازار و گسترش پوشش بورس محصولات کشاورزی و غیر کشاورزی پی‌ریزی ترتیبات مناسب قانونی، حقوقی و حمایتی برای ترغیب بخش خصوصی و غیر دولتی برای افزایش سرمایه‌گذاری در محیط‌های روستایی پی‌ریزی ترتیبات مناسب قانونی، حقوقی و حمایتی برای ترغیب بخش خصوصی و غیر دولتی برای افزایش سرمایه‌گذاری در محیط‌های روستایی پی‌ریزی ترتیبات مناسب قانونی و حقوقی در برای تثبیت مالکیت بر اموال و دارایی‌های روستاییان	ظرفیت‌سازی محیطی برای پیشبرد رشد پایدار اقتصاد روستایی
--	---

پی‌ریزی ترتیبات مناسب قانونی و حقوقی در برای تثبیت مالکیت بر اموال و دارایی‌های روستاییان تسهیل در دسترسی بهینه تولیدکنندگان روستایی به اطلاعات و بازار تعمیق و گسترش پوشش بیمه‌ای دارایی‌ها و محصولات کشاورزی تقویت و گسترش پوششی هدفمند شبکه بانکی و خدمات مالی خرد محلی	
---	--

جدول (۴) اهداف و راهبردهای عرصه فضایی - کالبدی

اهداف	راهبردها
بهبود کیفیت زندگی ساکنان روستاها از طریق ارائه خدمات عمومی و اجتماعی	ارتقا و بهبود زیرساخت‌های اقتصادی و اجتماعی در مراکز روستایی
بهسازی فیزیکی / کالبدی سکونتگاه‌های روستایی	بهبود کیفیت زندگی ساکنان روستاها از طریق ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها و تاسیسات زیربنایی بهسازی کالبدی مشارکتی در کانون‌های برتر روستایی هدایت و جهت‌دهی منابع و اعتبارات مسکن روستایی به سمت خانوارهای نیازمند از جمله جوانان مقاوم‌سازی مساکن روستایی

توسعه و بهبود روابط عملکردی متقابل بین مجموعه‌های روستایی و نقاط شهری	تقویت هم پیوندی و تعامل فعال میان شهر و روستا
هدایت طرح‌ها و پروژه‌های زیربنایی و عمرانی به سمت نواحی روستایی نیازمند	توسعه و بکارگیری رهیافت سرزمینی - آمایشی در مدیریت توسعه (سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و اجرا) نواحی روستایی

جدول (۵) اهداف و راهبردهای عرصه مدیریتی و نهادی

اهداف	راهبردها
بهبود نظام مدیریت توسعه روستایی برای ارتقای هماهنگی و تمرکززدایی از تصمیم‌سازی و برنامه‌ریزی توسعه	پی‌ریزی سازوکار مناسب اجرایی برای ارتقای هماهنگی بین بخشی در فرایند مدیریت توسعه روستایی تمرکززدایی از نظام متمرکز تصمیم‌سازی، برنامه‌ریزی و تخصیص منابع و تقویت مدیریت و برنامه‌ریزی محلی
توسعه، تعمیق و ترویج نظام خدمات کارشناسی - مهندسی در محیط‌های روستایی	تعریف و طراحی نظام خدمات کارشناسی - مهندسی متناسب با ظرفیت‌ها و نیازها - تقاضاهای جامعه روستایی تعریف و طراحی نظام خدمات کارشناسی - مهندسی متناسب با ظرفیت‌ها و نیازها - تقاضاهای جامعه روستایی
توسعه نظام اطلاعات، نظارت و ارزشیابی روستایی	ایجاد و توسعه ساختار و سازو کار لازم برای نظارت و ارزشیابی توسعه روستایی در سطوح منطقه‌ای و محلی سازماندهی شبکه اطلاعات و ارتباطات روستایی

۵-۵- تهیه و تدوین برنامه اجرایی

با مشخص شدن اهداف و راهبردها تهیه برنامه اجرایی برنامه راهبردی توسعه روستایی استان در دستور کار قرار گرفت. بدین منظور ابتدا کلیه اقدامات اجرایی ممکن بر اساس نظرات به دست آمده در کارگاه‌های مشورتی و همچنین دیدگاه‌های کارشناسی به تفکیک هر کدام از اهداف و راهبردها شناسایی شدند و سپس در جلساتی که به همین منظور برگزار شد تلفیق و نهایی شدند. بر این اساس به تفکیک هر کدام از عرصه‌ها و راهبردها و متناسب با شرایط محلی برنامه‌های اجرایی در سطوح دهستان، شهرستان و کل استان تهیه و تدوین شد. برنامه اجرایی شامل سه جزء اساسی است که مشخص می‌نماید چه اقدامی توسط چه نهاد و یا نهادهایی و در چه زمانی به مرحله اجرا در خواهد آمد. در ادامه عناصر واجزای تشکیل دهنده برنامه راهبردی بیان می‌شود.

۵-۵-۱- عناوین برنامه اجرایی

در برنامه اجرایی منظور از برنامه، مجموعه اقداماتی است که برای دستیابی به هدفی معین باید به اجرا درآید. در یک تقسیم‌بندی کلی برنامه‌ها به دو دسته مستقیم و غیرمستقیم قابل تشخیص‌اند. سرمایه‌گذاری‌ها، ایجاد تشکیلات جدید، وضع قوانین و مقررات، آموزش، بازآموزی همه توسط نهادهای مرتبط انجام شده و جزء برنامه‌های مستقیم آنها در راستای تحقق اهداف مورد نظر می‌باشند.

بعضی از برنامه‌ها ممکن است با توجه به جنبه‌های مختلف اقتصادی، مدیریتی و اکولوژیک آن در چند عرصه آمده باشد، در این موارد تاکید روی جنبه مورد نظر بوده و با

توجه به اهمیت موضوع ارایه شده است. برنامه‌های ارایه شده برگرفته از راهکارهای پیشنهادی اعضای شوراهای اسلامی روستایی و کارشناسان شهرستان‌ها و مطالعات کارشناسی مرحله اول و مشاوره با مسوولان شهرستان‌ها و استان یزد می‌باشد. در جداول برنامه، در کنار ستون عناوین برنامه‌های اجرایی، ستون ردیف قرار دارد شماره ردیف‌ها امکان جستجوی سهل‌تر اجزای برنامه در صفحه بعد را فراهم می‌نماید.

۵-۵-۲- زمان اجرا

یکی از اجزای برنامه راهبردی زمان اجرای آن است. زمان اجرا در برنامه‌های راهبردی تهیه شده به سه دسته کلی کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت تقسیم شد.

۵-۵-۳- متولی

با توجه به اینکه برنامه راهبردی توسعه روستایی یک طرح فرابخشی است و سازمان‌های مختلف در اجرای آن نقش دارند، سعی شده است متولی اصلی هر برنامه و سایر سازمان‌های همکار اعم از دولتی و خصوصی با توجه به وظایف قانونی آنها مشخص شوند.

۵-۵-۴- تامین اعتبار

در تدوین برنامه‌های اجرایی منابع تامین اعتبار به شکل دولتی، خصوصی، اعتبارات بانکی و بین‌المللی دسته‌بندی شده‌اند.

۵-۵-۵- مشارکت مردم

همچنین به منظور اطمینان از مشارکت مردم در اجرای برنامه در کلیه برنامه‌ها نحوه مشارکت مردم نیز مورد توجه قرار گرفته است. نحوه بکارگیری مشارکت مردم در هر برنامه به شرح زیر مشخص شده است:

۱- فرایند تصمیم‌گیری: در ابتدای شروع برنامه مردم در فرایند تصمیم‌گیری مشارکت دارند.

۲- اجرا: برنامه توسط مردم (بخش خصوصی) اجرا می‌شود.

۳- مشارکت مالی: مردم (بخش خصوصی) در تامین منابع مالی برنامه مشارکت دارند.

۴- بهره‌برداری و نگهداری: چنانچه تحقق برنامه منجر به ایجاد امکان یا خدماتی شود، بهره‌برداری و نگهداری آن امکان به عهده مردم است.

۵- ارزشیابی و نظارت: برنامه توسط مردم ارزشیابی می‌شود و باید سازوکاری برای اعمال نقطه نظرات مردم در نظر گرفت. تشریح این امر در برنامه اجرایی مشخص خواهد شد.

۵-۶- پیش‌نیازهای اجرا

رسیدن به اهداف و تحقق و اجرای برنامه‌های توسعه روستایی مستلزم فراهم نمودن مقدمات و پیش‌نیازهایی می‌باشد که معمولاً خود در شمار اقدامات قرار نمی‌گیرند یا در صورتی که جزو اقدامات نیز باشند جزء اقدامات کلیدی و مهم می‌باشند.

پیش‌نیازهای قانونی

پیش‌نیازهای تحقیقاتی - پژوهشی

پیش‌نیازهای مالی - بودجه‌ای

پیش‌نیازهای هماهنگی - سازماندهی

پیش‌نیازهای مشارکتی

پیش‌نیازهای ترویجی - آموزشی

۵-۵-۷- شاخص ارزشیابی

مرحله نهایی هر برنامه ارزشیابی آن است. ارزشیابی صحیح از هر برنامه میزان موفقیت یا کمبود موفقیت آن را نشان خواهد داد و نحوه حرکت و ادامه مسیر را روشن خواهد کرد. بر این اساس شاخص ارزشیابی هر برنامه مشخص شده است. بر مبنای این شاخص امکان ارزیابی عملکرد برنامه نیز تعیین می شود.

۵-۵-۸- نحوه سنجش شاخص ارزشیابی

نحوه سنجش شاخص ارزشیابی یکی از عناصر برنامه راهبردی را تشکیل می دهد بر اساس این عنصر چگونگی سنجش شاخص ارزشیابی مشخص شده است.

فصل دوم
تصویری از وضع موجود
شهرستان مهریز

۱- تصویری از وضع موجود شهرستان مهریز^۱

شهرستان مهریز با وسعتی معادل ۶۷۱۷ کیلومتر مربع شامل ۵ دهستان می باشد که از شمال با شهرستان یزد، از شرق با شهرستان بافق، از غرب با شهرستان های تفت و ابرکوه و از جنوب با شهرستان خاتم همجوار می باشد.

انواع تشکیلات زمین شناسی از قدیمی ترین آن ها تا جدیدترین در این شهرستان رخنمون دارد. به جز دهستان تنگ چنار که کمبود تشکیلات و رخنمون های زمین شناسی در سطح آن باعث گردیده تا از لحاظ مواد معدنی فاقد هر نوع معدن باشد. کانسارهای گزارش شده در سایر دهستانها عبارتند از مرمر سفید، گل سفید، مرمریت، سنگ چینی، چینی، سرب، روی و باریت. از این معادن ۳ معدن فعال بوده که آن ها هم با ظرفیت کامل به فعالیت نمی پردازند. شاغلین این بخش بسیار اندک بوده و تنها ۴۴ نفر در بخش معدن فعالیت دارند. عمده ترین منابع تامین کننده آب مورد نیاز مصارف گوناگون منابع آب زیرزمینی هستند. ۴۲/۱ درصد از منابع آب را در این شهرستان قنات ها و چشمه ها تشکیل می دهند و ۵۷/۹ درصد باقیمانده را چاه های عمیق و نیمه عمیق. وجود تشکیلات نئوژن در مناطق مختلف این شهرستان از عوامل محدود کننده آب های زیرزمینی به شمار می رود.

براساس سرشماری سال ۱۳۷۹، جمعیت روستایی این شهرستان معادل ۲۱۰۱۵ نفر بوده، این در حالی است که در سال ۱۳۷۰ جمعیت روستایی معادل ۲۲۴۹۱ نفر بوده و بجز دهستان خورمیز و بهادران بقیه دهستان ها کاهش جمعیت داشته اند که دلیل این کاهش جمعیت،

^۱ آمارهای تصویری وضع موجود برگرفته از گزارش مرحله اول طرح می باشد و حتی المقدور تغییرات لحاظ شده است قابلیت ها و تنگناها نتیجه گیری وضع موجود و نتایج گارگاه های مشورتی می باشد.

مهاجرت روستاییان به شهر بوده است. نتایج حاصل از مقایسه برآورد جمعیت سال ۱۳۷۵ و آمار روستاییان در این سال نشان می‌دهد که دهستان‌ها (به جز دهستان بهادران) جمعیتی کمتر از جمعیت مورد انتظار داشته‌اند و این امر بیانگر مهاجرت روستاییان بوده است (۳۴۰۵ نفر). تعداد خانوار روستایی از ۴۶۷۸ خانوار در سال ۱۳۷۰ به ۴۹۹۵ خانوار در سال ۱۳۷۵ رسیده که نشانگر کاهش بعد خانوار است.

نسبت جنسی در کلیه دهستان‌های این شهرستان از ۱۰۶ در سال ۱۳۷۰ به ۱۰۱ در سال ۱۳۷۵ رسیده است که این مساله عمدتاً مربوط به مهاجرت گروه مردان می‌باشد. در حالی که ۳۹ درصد از جمعیت این شهرستان در گروه سنی زیر ۱۵ سال قرار دارند، تنها ۹ درصد بالای ۶۵ سال می‌باشند، این مساله حکایت از جوان بودن جمعیت روستایی این شهرستان دارد.

علی‌رغم کاهش جمعیت در طی دوره پنج‌ساله ۱۳۷۰-۷۵ جمعیت موجود در سن کار افزایش یافته است، به عبارت دیگر عرضه بالقوه نیروی کار در این دوره افزایش داشته است (از ۶۹/۸ درصد به ۷۶/۹ درصد). نکته حایز اهمیت در طی دوره مذکور افزایش جمعیت شاغل نسبت به جمعیت فعال و به تبع آن افزایش نرخ اشتغال می‌باشد (از ۹۵/۴ درصد به ۹۷/۸ درصد). بدین ترتیب در این شهرستان کاهش جمعیت بیکار و نرخ بیکاری مشهود است (از ۴/۶ درصد به ۲/۲ درصد).

دهستان بهادران با سطح زیر کشت قابل توجه از قطب‌های کشاورزی این شهرستان محسوب می‌شود. در طی سال‌های ۱۳۷۰ لغایت ۱۳۷۵ اراضی زیر کشت محصولات باغی

رشد نشان می‌دهد. رشد محصولات باغی عمدتاً مربوط به توسعه پسته کاری در دهستان بهادران می‌باشد. گندم، یونجه و جو نیز به ترتیب؛ ۱۷۰۰، ۴۶۰ و ۴۶۰ هکتار از کشت اراضی را به خود اختصاص داده است. بیشترین سطح زیر کشت محصولات زراعی مربوط به تولید گندم بوده و بیشترین سطح زیر کشت محصولات باغی مربوط به تولید پسته و معادل ۳۷۹۲/۵ هکتار اعم از نهال و بارور می‌باشد.

برخلاف دهستان بهادران که دارای اراضی کشاورزی به صورت بهره‌برداری‌های بزرگ می‌باشند و تبعاً دارای قابلیت کاربرد ماشین آلات کشاورزی بهتری بوده و درصد قابل قبولی از اراضی به صورت مکانیزه کشت شده و هزینه تولید محصولات کشاورزی به مراتب پایین‌تر می‌باشد. بقیه دهستان‌های این شهرستان دارای واحدهای کوچک و بعضاً متوسط بهره‌برداری می‌باشند و به تبع آن کاربرد ماشین آلات کشاورزی محدودتر خواهد بود.

بر اساس سرشماری عمومی ۱۳۷۵، ۳۶/۱ درصد از شاغلین این شهرستان در بخش کشاورزی مشغول به کار هستند (۳۰۳۷ نفر). که دهستان خورمیز با ۹۶۸ نفر و دهستان تنگ چنار با ۲۶۱ نفر به ترتیب بیشترین و کمترین تعداد شاغلین روستایی بخش کشاورزی را داشته‌اند.

در شهرستان مهریز ۴/۳ درصد گوشت سفید و ۴۱/۴ درصد تخم مرغ تولیدی از بخش سنتی است. حاصل تولید گوشت قرمز دام‌های سبک شهرستان برابر ۱۴۷۵/۷ تن می‌باشد که ۳۸ درصد از گوشت قرمز تولیدی در این شهرستان است. در رابطه با شیر تولیدی در این

شهرستان می‌توان گفت که ۲۱۳۸/۱ تن شیر تولید شده توسط دام‌های سبک معادل ۱۲ درصد از کل تولید شیر می‌باشد.

دامهای سبک و سنگین این شهرستان به شیوه سنتی هم پرورش می‌یابند ولی در مقابل پرورش طیور موجود در این شهرستان غالباً به روش صنعتی است (۷۹ درصد). این شهرستان فاقد بلدرچین است.

۱۸ درصد از مجموع گوشت سفید تولیدی و ۴۱ درصد از تخم مرغ تولیدی مربوط به مرغ‌های بومی موجود در سطح شهرستان مهریز می‌باشد.

از لحاظ ارزش ریالی محصولات، گوشت قرمز ۵۴/۲ درصد از ارزش ریالی محصولات را به خود اختصاص داده و پس از آن شیر با ۲۹/۰ درصد در رتبه اول و دوم قرار می‌گیرند و از نظر رتبه بندی منطقه‌ای از نظر ارزش ریالی شهر مهریز رتبه نخست را به خود اختصاص داده و پس از آن دهستان بهادران در رتبه بعدی قرار دارد. دهستان تنگ چنار آخرین رتبه را به خود اختصاص داده است.

۴۵/۳ درصد از شاغلان بخش دام و طیور در زمینه پرورش گوسفند و بز اعم از داشتی و پرواری فعال هستند.

این شهرستان در سال ۱۳۷۳ از لحاظ تعداد کارگاه‌های صنعتی با حدود ۱۶۸ واحد صنعتی، ۸/۴ درصد از کل کارگاه‌های استان را به خود اختصاص داده است. برای رواج صنایع جدید گام‌های قابل توجهی برداشته شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که در این شهرستان نیز صنایع غذایی با ۳۲/۷ درصد بالاترین سهم از بین انواع صنایع را دارد و پس از

آن صنایع فلزی قرار دارد که ۲۷/۴ درصد سهم دارد و صنایع اخیر عمدتاً با مسکن اهالی سروکار دارند.

و سهم صنعت شیمیایی و سلولزی در بین سایر شهرستان‌ها قابل توجه است و پس از یزد و تفت قرار می‌گیرد که علت اصلی آن فراوانی بیشتر کارگاه‌های تولید ظروف پلاستیک، ملامین، رنگ، تخته و نئوپان یا صنایع چوب نیست بلکه وجود کارگاه‌های متعدد تولید چسب و سریشم است که سریشم در آهار الیاف و پارچه مورد استفاده قرار می‌گیرد و نکته قابل توجه آنکه تقریباً تمام این نوع کارگاه‌ها در دهستان خورمیز قرار دارد. در این شهرستان نیز نظیر اکثر شهرستان‌های دیگر، صنعت نساجی از لحاظ تعداد کمترین سهم را دارد. اگر دهستان‌های مختلف این شهرستان را با یکدیگر مقایسه کنیم ملاحظه می‌شود که دهستان خورمیز با ۴۷/۰ درصد سهم از ۴ دهستان دیگر پیشی گرفته است و دهستان بهادران با ۲۰/۸ درصد سهم در مرتبه دوم قرار دارد زیرا دهستان خورمیز علاوه بر اینکه ۷۵ درصد کارگاه‌های صنعت شیمیایی و سلولزی شهرستان را دارد سهم آن در سایر انواع صنایع نیز قابل توجه است. از جمله در صنایع غذایی و دارویی که ۳۴/۶ درصد، صنعت فلزی ۳۹/۱ درصد و صنایع کانی غیر فلزی نیز ۸۰ درصد است و تنها در صنایع نساجی سهم آن از دهستان‌های دیگر کمتر است.

این شهرستان ۲/۵ درصد شاغلان صنعتی را در خود جای داده است. صنایع کانی غیرفلزی در این شهرستان با ۳۱/۳ درصد بالاترین سهم اشتغال را دارد و صنایع غذایی با ۲۱/۲ درصد و صنایع فلزی با ۱۹/۹ درصد در مرتبه دوم و سوم قرار دارند. صنایع شیمیایی و

سلولزی نیز در این شهرستان وضعیت استثنایی (۱۹/۹ درصد سهم) دارد که دلیل آن وجود کارگاه‌های متعدد سریشم و چسب‌سازی در این شهرستان است.

از مقایسه دهستانهای مختلف این شهرستان پی می‌بریم که تفاوت سهم آنها از تفاوت سهم انواع صنایع هم بیشتر است به طوری که ۶۴/۴ درصد اشتغال صنعتی در دهستان خورمیز متمرکز شده است.

همچنین ۱۰ کارگاه موجود در زیر بخشهای برق، گاز، آب و ساختمان منجر به اشتغال ۱۶ نفر از جمعیت روستایی گردیده است. بدین ترتیب مجموعاً ۴/۵ درصد از کل جمعیت شاغل در بخش صنعت فعالیت دارند.

۲۱ محور ارتباطی بین روستاهای این شهرستان مجموعاً ۱۸۷ کیلومتر است. دهستان خورمیز با ۸ محور ارتباطی دارای بیشترین تعداد محورهای ارتباطی در مناطق روستایی است و دهستان میان‌کوه با ۶۵ کیلومتر بیشترین طول راه را دارد. در مجموع از نظر کیفیت ۹۵/۶ درصد از راه‌های موجود به صورت آسفalte و باقیمانده به صورت مسیرهای شوسه است.

۱۲۰ روستا از مجموع ۱۳۹ آبادی مسکون (۸۳/۳ درصد) شهرستان دارای آب و برق هستند. ۷۸ روستا دارای حمام، ۴۶ روستا دارای ارتباط تلفنی و ۳ روستا دارای تلگراف می‌باشند. دهستانهای ارنان، خورمیز و میانکوه فاقد تلگراف می‌باشند. بدین ترتیب ۵۶ درصد، ۳۳ درصد و ۲ درصد از روستاها از مراکز خدماتی گفته شده برخوردارند.

تعداد مراکز بهداشتی و درمانی، خانه‌های بهداشت و داروخانه در نقاط روستایی این شهرستان به ترتیب معادل ۱۱، ۲۰، و ۷ می‌باشد که بدین ترتیب به ازای هر ۱۹۱۰ نفر یک

مرکز بهداشتی و درمانی، به ازای هر ۱۰۵۱ نفر یک خانه بهداشت و به ازای هر ۳۰۰۲ نفر یک داروخانه وجود دارد. دهستان ارنان فاقد داروخانه در مناطق روستایی است.

تعداد دانش آموزان در مناطق روستایی این شهرستان به تفکیک نوع مقطع در سال تحصیلی ۸۰-۱۳۷۹ عبارتند از: ۲۱۳۳ نفر در مقطع دبستان، ۱۴۳۱ نفر در مقطع راهنمایی و ۵۰۲ نفر در مقطع دبیرستان. اینک با توجه به تعداد مراکز آموزشی: ۶۵ دبستان، ۱۶ راهنمایی و ۵ دبیرستان می توان گفت که در نقاط روستایی شهرستان مهریز به ازای هر ۳۳ نفر دانش آموز یک دبستان، به ازای هر ۸۹ نفر دانش آموز در مقطع راهنمایی یک مدرسه و به ازای هر ۱۰۰ نفر یک دبیرستان وجود دارد.

۲- قابلیت ها و امکانات

- توان نسبی تولید محصولات زراعی، باغی و زراعی
- توانهای معدنی
- جاذبه توریستی (۱۶۰۰ اثر فرهنگی توریستی)
- توان پرورش آبزیان (نسبی)
- صنایع دستی
- توان طیور و ماکیان
- دسترسی به راه ترانزیت
- انرژی خورشیدی
- نیروی انسانی توانمند در عرصه ورزش

- قابلیت جذب جمعیت
- اکوتوریسم
- قابلیت احداث خانه
- قابلیت کشت گلخانه‌ای
- فرهنگ غنی روستاییان
- وجود اراضی مستعد کشاورزی بویژه در بخش هرات و مروست
- آرامش نسبی منطقه از لحاظ لرزه خیزی
- وجود نیروهای انسانی بالقوه برای اشتغال به دلیل جوان بودن جمعیت
- این شهرستان با داشتن دهستانهای هراهران، فتح آباد و بهادران با سطح زیر کشت قابل توجه از قطبهای کشاورزی استان محسوب می گردد.
- افزایش تمایل به سواد و تحصیل
- قابلیت کاربرد ماشین آلات کشاورزی در اراضی مورد بهره‌برداری به واسطه بزرگ بودن واحدهای بهره‌برداری در بیشتر مناطق این شهرستان
- تولید علوفه به میزانی بیش از نیاز مصرفی و امکان صدور مازاد موجود به سایر مناطق استان
- قابلیت گسترش اراضی کشاورزی در نواحی که دارای واحدهای بهره‌برداری کوچک هستند از طریق بهبود شیوه‌های آبیاری
- علاقه به کار و تولید در بخش دامپروری

- امکان رواج صنایع جدید در منطقه
- وجود کارگاه‌های متعدد تولید چسب و سریشم در دهستان خورمیز
- امکان گسترش صنایع جنبی کشاورزی به دلیل دوری از بازار مصرف محصولات کشاورزی

- امکان گسترش صنایع تبدیلی در نزدیکی روستاها
- وجود خدمات و تأسیسات و تجهیزات نسبتاً مناسب و کافی
- امکان استفاده از رودخانه‌های فصلی و آبهای سطحی

۳- مشکلات و تنگناها

- کمبود بهره‌برداری از منابع موجود
- کمبود تحقیقات هدفمند توأم با آموزش روستاییان
- کمبود سرمایه و منابع مالی
- کمبود تشکیلات حمایت کننده و هدفمند برای رشد اقتصادی روستاها
- کمبود حمایت از تعاونی‌ها و تشکل‌های تولیدی
- کم بودن تعداد کارگاه‌های صنعتی
- مشکلات مربوط به زیرساخت‌های انسانی، اقتصادی و طبیعی
- نبود بستر قانونی روشن و شفاف
- کمبود سازمانها و نهادهای مردمی

- کمبود متولی برای بعضی از امور روستاها
- کمبود وجود دهیاری در تمام روستاها
- کمبود خدمات بهداشتی و نیروی انسانی
- کمبود پوشش خدمات امدادی برای حوادث غیرمترقبه بویژه آتش سوزی
- مشکل ارایه خدمات برای فعالیت‌های صنعتی
- نبود فضای مناسب ورزشی
- کمبود امکانات فرهنگی
- مشکل نگهداری و بهره‌برداری از امکانات عمومی روستاها
- کمبود پوشش بیمه تامین اجتماعی و خدمات درمانی
- کمبود وجود امنیت فعالیت‌های دامداری
- کمبود حمایت از سرمایه‌گذاری‌ها
- مشکل کمبود وجود متولی برای فرهنگ روستایی
- کمبود خدمات مناسب برای استفاده از جاذبه‌های توریستی
- وجود تشکیلات نیوژن و شوری آب و خاک
- نداشتن رودخانه دایمی در منطقه
- غیرفعال بودن اکثر معادن موجود در منطقه
- اکثر معادن فعال با ظرفیت کامل به فعالیت نمی‌پردازند.
- پایین بودن درصد شاغلین بخش معدن در این شهرستان

- اتلاف زیاد آب به دلیل استفاده از شیوه‌های سنتی آبیاری
- دگرگونی نسبت جنسی به واسطه مهاجرت
- جوان بودن جمعیت که باعث افزایش تقاضا برای اشتغال شده است.
- مهاجرت تعداد زیادی از ساکنان روستاها
- کاهش کشت چغندر قند به واسطه دوری از کارخانجات تولید قند
- کمبود تحول در بخش دامداری و نگهداری دام به شیوه سنتی که بازده آن را پایین می‌آورد.
- پایین بودن تعداد شاغلان صنعتی به واسطه تمایل به اشتغال در بخش کشاورزی
- کمبود وجود کارخانجات صنایع جنبی کشاورزی به دلیل دوری از بازار مصرف علیرغم وجود زمینه مناسب
- تمرکز شدید صنایع در دهستان خورمیز

فصل سوم

برنامه راهبردی توسعه روستایی

شهرستان مهریز

۱- جمع بندی نتایج کارگاه‌های مشورتی

جدول شماره (۶) قابلیت‌ها، مشکلات و راهکارها در سطح روستاهای شهرستان مهریز

جمع بندی راهکارهای پیشنهادی کارگاه‌های مشورتی مسوولین شهرستان	جمع بندی راهکارهای پیشنهادی اعضای شورای اسلامی	وضع موجود		
		مشکلات از دیدگاه اعضای شورای‌های اسلامی	مشکلات از دیدگاه کارشناسی	قابلیت‌ها
• احداث کارگاه‌های خدماتی جنب مراکز تولیدی روستا • ملزم نمود بانک‌ها به ارائه خدمات بهتر به متقاضیان- حذف قوانین دست و پاگیر- اعطای تسهیلات ارزان • ایجاد مراکز ارائه خدمات دولتی و مهندسی در	• احداث سد خاکی و پلکانی کردن رودخانه‌ها و پخش سیل • جلوگیری از حفر چاه‌های غیر مجاز • توسعه و بهبود شبکه آب و فاضلاب منطقه • جمع آوری زباله‌ها • احداث سیل بند • لایروبی کردن	• کمبود آب کشاورزی و آشامیدنی • خشک شدن آب چشمه‌ها و قنات‌ها • بواسطه حفر چاه • جمع آوری نکردن زباله‌ها • مشکل سیل و کارهای آبخوان داری و آبخیزداری • تخریب حریم رودخانه و تجاوز کارگاه‌های صنعتی به حریم قنات	• کمبود بهره برداری از منابع موجود • کمبود تحقیقات هدفمند توأم با آموزش روستاییان • کمبود سرمایه و منابع مالی • کمبود تشکیلات حمایت کننده و هدفمند برای رشد اقتصادی روستاها	• توان نسبی تولید محصولات زراعی، باغی و زراعی توان دامداری • توان نسبی توسعه صنعتی • توان‌های معدنی • جاذبه توریستی (۱۶۰۰ اثر فرهنگی

جمع‌بندی راهکارهای پیشنهادی کارگاه‌های مشورتی مسوولین شهرستان	جمع‌بندی راهکارهای پیشنهادی اعضای شورای اسلامی	وضع موجود		
		مشکلات از دیدگاه اعضای شورای‌های اسلامی	مشکلات از دیدگاه کارشناسی	قابلیت‌ها
روستا • آموزش، اصلاح نژاد دام، کشاورزی • استفاده از تکنولوژی روز • حمایت از اقتشار کم درآمد بوسیله ارگان‌های حمایتی • بالابردن سرانه مصرف یارانه‌ای در روستا • در نظر گرفتن امتیازات و ضمانت شغلی در روستا • احداث کارگاه های صنایع	قنات‌ها و مرمت چاه‌ها • حمایت مالی از کشاورزان برای مرمت و بازسازی قنوات • واگذاری زمین به دامداران در مناطق مناسب • تشکیل ستاد ویژه واگذاری آثار باستانی به معمدین و شورای اسلامی و شناسایی دقیق آنها • دادن مجوز تعمیر و	• کمبود ایزلاسیون جوی‌های اب کشاورزی • کم توجهی به آثار باستانی • وجود مسئله اعتیاد در روستاها • کمبود امنیت در روستاها • کمبود بکارگیری کارگران بومی در اجرای طرح های عمرانی • نبودن مجتمع های دامداری • کمبود تشکیل شرکت تعاونی دامداران • نبود کشتارگاه بهداشتی دام و طیور	• کمبود حمایت از تعاونی‌ها و تشکل‌های تولیدی • کم بودن تعداد کارگاه‌های صنعتی • فعال نبودن بسیاری از پتانسیل‌های معدنی • مشکلات مربوط به زیر ساخت‌های انسانی، اقتصادی و طبیعی • نبود بستر قانونی روشن و شفاف	توریستی) • توان پرورش آبزیان (نسی) • صنایع دستی • توان طیور و ماکیان • دسترسی به راه ترانزیت • انرژی خورشیدی • نیروی انسانی توانمند در عرصه ورزش • قابلیت جذب جمعیت

جمع‌بندی راهکارهای پیشنهادی کارگاه‌های مشورتی مسوولین شهرستان	جمع‌بندی راهکارهای پیشنهادی اعضای شورای اسلامی	وضع موجود		
		مشکلات از دیدگاه اعضای شورای‌های اسلامی	مشکلات از دیدگاه کارشناسی	قابلیت‌ها
تبدیلی • احداث دبیرستان‌ها و مدارس راهنمایی در روستاها • کاهش هزینه‌های آب، برق، تلفن، مالیات، و عوارض • بهسازی راه‌ها و معابر داخلی روستاها • ایجاد راه‌های مناسب روستایی • آرایه خدمات درمانی مناسب یارانه ای در روستا	نگهداری و جذب توریست توسط شورا • سمپاشی کردن باغات و مزارع و بررسی جدی توسط کارشناسان کشاورزی • حمایت از تولید کنندگان محصولات کشاورزی و دامی • احداث مجتمع‌های دامداری • ایجاد	• نبود بازار مناسب برای خرید محصولات لبنی دامداران • نامناسب بودن خرید تضمینی محصولات کشاورزی • گران بودن زمین‌های کشاورزی واگذار شده • کمبود وسیله نقلیه عمومی • کمبود شعبات بانک • کمبود تبدیل دفترچه‌های بیمه روستایی به تامین اجتماعی • کمبود تسهیلات	• کمبود سازمان‌ها و نهادهای مردمی • کمبود متولی برای بعضی از امور روستاها • کمبود وجود دهیاری در تمام روستاها • کمبود خدمات بهداشتی و نیروی انسانی • کمبود پوشش خدمات امدادی برای حوادث غیرمترقبه بویژه آتش سوزی	• اکوتوریسم • قابلیت احداث خانه • قابلیت کشت گلخانه‌ای • فرهنگ غنی روستاییان

جمع‌بندی راهکارهای پیشنهادی کارگاه‌های مشورتی مسوولین شهرستان	جمع‌بندی راهکارهای پیشنهادی اعضای شورای اسلامی	وضع موجود		
		مشکلات از دیدگاه اعضای شورای‌های اسلامی	مشکلات از دیدگاه کارشناسی	قابلیت‌ها
• بکارگیری فارغ‌التحصیلی روستایی در منطقه سکونت • اختصاص سهمیه‌های دانشگاهی به روستائیان • فارغ‌التحصیل شده • پرداخت وام‌های قرض‌الحسنه به بخش صنعت در روستا • ارایه تسهیلات کافی در خصوص صدور جواز تاسیس، زمین،	• کشتارگاه مناسب • برگزاری کلاسهای ترویج متناسب با نیاز هر منطقه • حمایت از صنایع دستی و خرید آن • توسط دولت با نرخ تضمینی • بیرون کردن افغانی‌ها و استفاده از نیروهای بومی • ایجاد ایستگاه‌های خرید محصولات کشاورزی در	• بانکی در رابطه با ساخت مسکن روستایی • بیکاری جوانان و نبودن اشتغال مناسب • کمبود کارگاه‌های صنعتی مهاجرت روستائیان • کمبود تسهیلات بانکی • مناسب نبودن خرید تضمین محصولات • اجرا نشدن طرح هادی در روستاها • کمبود امکانات رفاهی • کمبود امکانات آموزشی	• مشکل ارایه خدمات برای فعالیت‌های صنعتی • نبود فضای مناسب ورزشی • کمبود امکانات فرهنگی • مشکل نگهداری و بهره‌برداری از امکانات عمومی روستاها • کمبود پوشش بیمه تامین اجتماعی و خدمات درمانی	

جمع‌بندی راهکارهای پیشنهادی کارگاه‌های مشورتی مسوولین شهرستان	جمع‌بندی راهکارهای پیشنهادی اعضای شورای اسلامی	وضع موجود		
		مشکلات از دیدگاه اعضای شورای‌های اسلامی	مشکلات از دیدگاه کارشناسی	قابلیت‌ها
مواد اولیه، آب و برق برای سرمایه‌گذاری • تبلیغات موثر از طریق روحانیت و سخنرانی‌های نافذ • ایجاد مراکز مشاوره توسط ادارات و نهادهای	خود منطقه • احداث کارخانه‌های تولیدی بر اساس منابع و امکانات موجود در منطقه • تامین وام مسکن • اعطای وام خشکسالی • اجرای طرح های هادی در روستاها • ایجاد فضاهای آموزشی مناسب • بهبود زیرساخت‌ها ی روستایی	• کمبود امکانات بهداشتی • نامناسب بودن زیرساخت‌های روستایی • اجرای طرح‌های روستایی توسط افراد غیر بومی و شهری • ناهماهنگ بودن مسئولین شهرستان و استان • کمبود آموزش‌های لازم برای مشارکت مردم و انجام کارهای گروهی	• کمبود وجود امنیت فعالیت‌های دامداری • کمبود حمایت از سرمایه‌گذاری • مشکل کمبود وجود متولی برای فرهنگ روستایی • امکان سرمایه‌گذاری در روستاها • کمبود خدمات مناسب برای استفاده از جاذبه‌های توریستی • تبدیل	

جمع‌بندی راهکارهای پیشنهادی کارگاه‌های مشورتی مسوولین شهرستان	جمع‌بندی راهکارهای پیشنهادی اعضای شورای اسلامی	وضع موجود		
		مشکلات از دیدگاه اعضای شورای‌های اسلامی	مشکلات از دیدگاه کارشناسی	قابلیت‌ها
			تعرفه‌های برق در روستاها • کمبود وجود اعتبارات بانکی • مشکل دریافت اعتبارات بانکی	

۲- برنامه راهبردی توسعه روستایی شهرستان مهریز

جدول شماره (۷) عرصه اکولوژیکی زیست محیطی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز

اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
کاهش آسیب پذیری ناشی از بلایای طبیعی در محیط‌های روستایی	ظرفیت‌سازی و توانمندسازی مقابله با بیابان‌زایی	۱	کاشت گونه‌های گیاهی سازگار با مناطق و خاک‌های شور (تاغ، روناس و ...)	میان مدت	اداره کل منابع طبیعی استان	سازمان حفاظت از محیط زیست، سازمان جهاد کشاورزی، دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی، خصوصی، اعتبارات بانکی و کمک‌های بین‌المللی	اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی	تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		سطح زیر کشت گونه‌های گیاهی سازگار	افزایش سطح
		۲	آموزش و اطلاع‌رسانی مردم محلی	بلند مدت	اداره کل منابع طبیعی استان	صدا و سیما، سازمان حفاظت از محیط زیست، دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی، اعتبارات بین‌المللی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، ارزیابی	تحقیقاتی - پژوهشی، مالی - بودجه‌ای، ترویجی - آموزشی، مشارکتی		نظر مردم، کارشناسان و خبرگان محلی	بهبود نتایج نظرسنجی
		۳	ایجاد و تقویت تشکلهای مردمی مقابله با بیابان‌زایی	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی	اداره کل منابع طبیعی، دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی، خصوصی، اعتبارات بانکی و کمک‌های بین‌المللی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	همانگی - سازماندهی و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		تعداد تشکلهای ایجاد شده و میزان فعالیت‌های انجام شده توسط این تشکلهای	بهبود شاخص‌ها

جدول شماره (۷) عرصه اکولوژیکی زیست محیطی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
کاهش آسیب‌پذیری ناشی از بلایای طبیعی در محیط‌های روستایی	ظرفیت‌سازی و توانمندسازی مقابله با بیابان‌زایی	۴	اصلاح نظام بهره‌برداری از اراضی	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی	سازمان حفاظت از محیط زیست و دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی، خصوصی و کمک‌های بین‌المللی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر مردم، کارشناسان و خبرگان محلی	بهبود نتایج نظرسنجی
		۵	ترویج کشت گیاهان گلخانه‌ای و دارویی کم آب‌خواه	کوتاه مدت	کشاورزان و سازمان جهاد کشاورزی	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی، خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نسبت کشت گیاهان کم آب‌خواه به سایر گیاهان	افزایش نسبت
		۶	ایجاد موانع فیزیکی برای جلوگیری از پیشروی بیابان (بادشکن، ...)	میان مدت	اداره کل منابع طبیعی استان	سازمان حفاظت از محیط زیست و دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی، خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر مردم و نظر کارشناسان	بهبود نتایج نظرسنجی

جدول شماره (۷) عرصه اکولوژیکی زیست محیطی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
کاهش آسیب‌پذیری ناشی از بلایای طبیعی در محیط‌های روستایی	مدیریت و تنظیم منابع آب برای مواجهه با پدیده خشکسالی و سرمازدگی و تهاجم آفت‌ها	۷	ایجاد زمینه برای استحصال و ذخیره آب توسط بخش خصوصی در مناطق روستایی	میان مدت	مردم و سازمان آب منطقه‌ای	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا و سازمان جهاد کشاورزی	دولتی، خصوصی، اعتبارات بانکی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		تعداد منابع و تراز و بیلان منابع آب	افزایش تعداد منابع و بهبود بیلان
		۸	تقویت ایستگاه‌های هواشناسی و سنجش منابع آب	کوتاه مدت	سازمان هواشناسی و سازمان آب منطقه‌ای	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا و سازمان جهاد کشاورزی	دولتی	بهره‌برداری و نگهداری	هماهنگی - سازماندهی و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر مسوولان	بهبود نتایج نظرسنجی
		۹	تدوین الگوی مصرف بهینه آب	میان مدت	سازمان جهاد کشاورزی و سازمان آب منطقه‌ای	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا	ترویجی - آموزشی و مشارکتی		سرانه مصرف آب در بخش‌های مختلف و راندمان تولید نسبت به مصرف آب	کاهش سرانه مصرف آب و افزایش راندمان تولید
		۱۰	اصلاح شیوه کشت و نظام بهره‌برداری آب	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی و سازمان آب منطقه‌ای	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی، اعتبارات بانکی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		سرانه مصرف آب در بخش‌های مختلف و راندمان تولید نسبت به مصرف آب	کاهش سرانه مصرف آب و افزایش راندمان تولید

جدول شماره (۷) عرصه اکولوژیکی زیست محیطی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز													
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش	
کاهش آسیب‌پذیری ناشی از بلایای طبیعی در محیط‌های روستایی	مدیریت و تنظیم منابع آب برای مواجهه با پدیده خشکسالی و سرمازدگی و تهاجم آفت‌ها	۱۱	پوشش انهار و ایجاد زمینه برای گسترش روشهای آبیاری مدرن با توجه به دانش بومی	میان مدت	کشاورزی استان	سازمان جهاد روستا و اداره آب دهیاری‌ها و شورای اسلامی منطقه ای	دولتی، خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	ترویجی - آموزشی و مشارکتی		سرانه مصرف آب در بخش‌های مختلف و راندمان تولید نسبت به مصرف آب	کاهش سرانه مصرف آب و افزایش راندمان تولید	
		۱۲	تغییر کشت از گیاهان پر آب‌خواه به گیاهان کم آب‌خواه	بلند مدت	جهاد کشاورزی استان	مردم و سازمان حفاظت از محیط زیست، دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی، خصوصی	اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	ترویجی - آموزشی و تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای و مشارکتی		نسبت تولید به مصرف آب و نسبت کشت گیاهان کم آب‌خواه به کل کشت	افزایش نسبت‌ها	
		۱۳	احیا، بازسازی و ذخیره‌سازی آب قنات و اصلاح روش‌های احیا در نواحی روستایی	میان مدت	کشاورزی استان	سازمان جهاد روستاهای اسلامی	دهیاری‌ها و شوراهای اعتبارات بانکی	دولتی، خصوصی، اعتبارات بانکی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		دبی قنات	افزایش و ثبات دبی
		۱۴	تقویت پوشش گیاهی مرتعی	میان مدت	طبیعی استان	اداره کل منابع سازمان محیط زیست	بهره برداران و سازمان محیط زیست	دولتی، خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	ترویجی - آموزشی، تحقیقاتی - پژوهشی، مالی - بودجه‌ای و مشارکتی		میزان و کیفیت علوفه مرتعی در هکتار	بهبود کمی و کیفی مراتع

جدول شماره (۷) عرصه اکولوژیکی زیست محیطی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
کاهش آسیب‌پذیری ناشی از بلایای طبیعی در محیط‌های روستایی	مدیریت و تنظیم منابع آب برای مواجهه با پدیده خشکسالی و سرمازدگی و تهاجم آفت‌ها	۱۵	پیش‌بینی امکانات لازم برای مقابله با بحران	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی، اداره کل منابع طبیعی و بهره برداران (خصوصی)	دولتی، خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	ترویجی- آموزشی، تحقیقاتی- پژوهشی، مالی- بودجه ای و مشارکتی		مساحت محدوده طرح و سطح سفره‌های آب زیر زمینی	افزایش مساحت محدوده طرح و بالا آمدن سطح آب سفره‌های زیر زمینی
	مدیریت و طراحی برنامه‌های مناسب برای مقابله با پدیده سیلاب	۱۶	احداث سیل بندها در مکان‌های سیل خیز	میان مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	سازمان آب اداره کل منابع طبیعی استان	دولتی، خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	ترویجی- آموزشی، تحقیقاتی- پژوهشی، مالی- بودجه‌ای و مشارکتی		تعداد سیل‌بند	افزایش تعداد
		۱۷	احداث کانال‌های کنترل سیلاب	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان و شوراهای اسلامی	دولتی، خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی- پژوهشی و مالی- بودجه‌ای و مشارکتی		مترای کانال‌ها	افزایش مترای
		۱۸	تقویت نظام آبخوان داری و آبخیزداری مشارکتی	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی، اداره کل منابع طبیعی و بهره برداران (خصوصی)	دولتی، خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	ترویجی- آموزشی، تحقیقاتی- پژوهشی، مالی- بودجه‌ای و مشارکتی		مساحت محدوده طرح و سطح سفره‌های آب زیر زمینی	افزایش مساحت محدوده طرح و بالا آمدن سطح آب سفره‌های زیر زمینی

جدول شماره (۷) عرصه اکولوژیکی زیست محیطی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
کاهش آسیب پذیری ناشی از بلایای طبیعی در محیط‌های روستایی	مدیریت و طراحی برنامه‌های مناسب برای مقابله با پدیده سیلاب	۱۹	آموزش مردم برای مقابله با پدیده سیلاب	میان مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی	دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای و مشارکتی		تعداد آموزشهای برگزار شده	افزایش
	ظرفیت‌سازی قانونی، حقوقی و اجرایی برای	۲۰	حفظ حریم قنات و انهار توسط مراکز صنعتی واقع در نواحی روستایی	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی	اداره کل منابع طبیعی استان سازمان حفاظت از محیط زیست، اداره صنایع و معادن، دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی	اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	قانونی و مشارکتی و ترویجی - آموزشی	تعیین حریم و نهادینه کردن رعایت حریم	انجام پروژه مرتبط	انجام پروژه و اجرا
	حفاظت از جنگل ها، مراتع، اراضی کشاورزی و حریم انهار	۲۱	حفاظت از قنات و تغذیه مصنوعی قنات از طریق روش‌های مختلف آبخیزداری	بلند مدت	جهاد کشاورزی استان	دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی	دولتی، خصوصی، اعتباری بانکی	اجرا، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	مالی - بودجه‌ای و مشارکتی		قنات احیا شده	افزایش تعداد قنات احیا شده
	آموزش مردم همجوار نواحی جنگلی و مرتعی در راستای حفاظت از جنگل‌ها و مراتع	۲۲		کوتاه مدت	اداره کل منابع طبیعی استان	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان و جهاد کشاورزی استان	دولتی	اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	قانونی و مشارکتی	حفاظت از منابع طبیعی با توجه به استانداردهای جهانی	انجام پروژه‌های مرتبط	افزایش تعداد پروژه‌ها

جدول شماره (۷) عرصه اکولوژیکی زیست محیطی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز

اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
کاهش آسیب‌پذیری ناشی از بلایای طبیعی در محیط‌های روستایی	ظرفیت‌سازی قانونی، حقوقی و اجرایی برای حفاظت از جنگل‌ها، مراتع، اراضی کشاورزی و حریم انهار	۲۳	مدیریت مرتع و آموزش چرای کنترل شده دام	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	اداره کل منابع طبیعی، دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی و اعتبارات بانکی	اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی		نظر مردم	بهبود نتایج نظرسنجی
		۲۴	نهادینه نمودن روشهای نوین مدیریت مزرعه و نحوه استفاده بهینه از کود و سموم کشاورزی متناسب با دانش بومی	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی و اعتبارات بانکی	اجرا	مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی		نظر مسوولان و نسبت مصرف نهاده‌ها	بهبود نتایج نظرسنجی و شاخص‌ها و نسبت‌ها
		۲۵	واگذاری عرصه‌ها به مردم	بلند مدت	اداره کل منابع طبیعی استان	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	ترویجی - آموزشی و مشارکتی		عرصه‌های واگذار شده	افزایش عرصه‌های واگذاری

جدول شماره (۷) عرصه اکولوژیکی زیست محیطی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز

اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
کاهش آسیب پذیری ناشی از بلایای طبیعی در محیط‌های روستایی	منطقه بندی فعالیت کشاورزی در تناسب با توان و ظرفیت‌های اکولوژیکی	۲۶	شناسایی قابلیت‌های اراضی با استفاده از دانش بومی	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی	دولتی	فرایند تصمیم گیری، اجرا، بهره برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر مردم	بهبود نتایج نظرسنجی
		۲۷	تعیین مناطق مستعد به تفکیک نوع محصول از طریق مشارکت مردم	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی	دولتی، خصوصی	فرایند تصمیم گیری، اجرا، بهره برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و مشارکتی		نظر مسوولان	بهبود نتایج نظرسنجی

جدول شماره (۸) عرصه اجتماعی فرهنگی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
ارتقای هویت فرهنگی جوانان روستایی	ساماندهی امور فرهنگی- اجتماعی در نواحی روستایی	۱	شناسایی و تقویت فرهنگ‌های بومی و سازگاری با فرهنگ‌های جدید (مدرن)	بلند مدت	نهادهای مردمی	سازمان ملی جوانان، استانداری و دهیاری‌ها	دولتی و خصوصی و کمک‌های بین‌المللی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی، هماهنگی - سازماندهی و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر جوانان و کارشناسان	بهبود نتایج نظرسنجی
		۲	برنامه‌ریزی برای گذران اوقات فراغت	میان مدت	شورای عالی استان	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستاها و سایر سازمان‌های مرتبط	دولتی و خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی، هماهنگی - سازماندهی و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر جوانان	بهبود نتایج نظرسنجی
		۳	ایجاد زمینه برای شکل‌گیری تیم‌های ورزشی در نواحی روستایی	کوتاه مدت	اداره کل تربیت بدنی	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستاها	دولتی و خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	هماهنگی - سازماندهی و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		تعداد تیم‌های ورزشی روستایی	افزایش تعداد

جدول شماره (۸) عرصه اجتماعی فرهنگی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
		۴	ایجاد فضای مناسب ورزشی	کوتاه مدت	اداره کل تربیت بدنی	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستاها	دولتی و خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	هماهنگی - سازماندهی و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		تعداد فضای ورزشی	افزایش تعداد
ارتقای هویت فرهنگی جوانان روستایی	ساماندهی امور فرهنگی - اجتماعی در نواحی روستایی	۵	شناسایی و احیای بازی‌های سنتی	کوتاه مدت	اداره کل تربیت بدنی	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستاها	دولتی و خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی، هماهنگی - سازماندهی و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر جوانان، کارشناسان و مسوولان	بهبود نتایج نظرسنجی
		۶	ایجاد فضاهای فرهنگی و مراکز مشاوره	میان مدت	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی و آموزش و پرورش	دهیاری‌ها	دولتی و خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی، هماهنگی - سازماندهی و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		تعداد فضاهای فرهنگی و مراکز مشاوره	افزایش تعداد فضاهای فرهنگی و مراکز مشاوره

جدول شماره (۸) عرصه اجتماعی فرهنگی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز

اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
بهبود پویایی میراث فرهنگی و ارتقای هویت و تعلق خاطر مکانی به ویژه در نزد جوانان	تقویت فرآیندهای مشارکتی و نهادینه کردن اهمیت میراث فرهنگی و نگهداشت آن توسط مردم	۷	سهیم کردن مردم به ویژه جوانان در بهره‌برداری و نگهداری اماکن باستانی و فرهنگی	میان مدت	اداره میراث فرهنگی	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی، خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	قانونی و هماهنگی - سازماندهی و مالی - بودجه‌ای و مشارکتی	اولویت مردم بومی و خصوصا جوانان در بهره‌برداری و نگهداری اماکن باستانی منطقه خود	تعداد اماکن باستانی که توسط مردم بهره‌برداری و نگهداری می‌شود	افزایش تعداد این اماکن
بهبود پویایی میراث فرهنگی و ارتقای هویت و تعلق خاطر مکانی به ویژه در نزد جوانان	تقویت فرآیندهای مشارکتی و نهادینه کردن اهمیت میراث فرهنگی و نگهداشت آن توسط مردم	۸	بازسازی و احیای مراکز فرهنگی - باستانی توسط نهادهای دولتی با مشارکت نهادهای مردمی	بلند مدت	اداره میراث فرهنگی	دهیاری‌ها	خصوصی، دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر مردم	بهبود نتایج نظرسنجی
توسعه امنیت و حقوق فردی و	گسترش پوشش شبکه‌های تامین نظم و امنیت	۹	تعمیم طرح پلیس محله به روستاها	میان مدت	فرماندهی انتظامی استان	دهیاری‌ها و نیروی مقاومت بسیج روستایی	دولتی، خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	هماهنگی - سازماندهی		نظر مردم	بهبود نتایج نظرسنجی

جدول شماره (۸) عرصه اجتماعی فرهنگی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز

اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
اجتماعی روستاییان	مردم روستایی	۱۰	ایجاد و تقویت پایگاه‌های بسیج مردمی	کوتاه مدت	نیروی مقاومت بسیج	دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی	دولتی و مردمی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی	هماهنگی - سازماندهی و مشارکتی		نظر مردم	بهبود نتایج نظرسنجی
	طراحی و پیاده‌سازی	۱۱	ترویج مهارت‌های فنی و تولیدی	میان مدت	سازمان جهاد کشاورزی	اداره صنایع و معادن، دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	خصوصی، دولتی	اجرا، ارزیابی	هماهنگی - سازماندهی و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		میزان مهارت و نظر مردم	ارتقای مهارت و بهبود نتایج نظرسنجی
توسعه سطح دانش، بینش، آگاهی و مهارت روستاییان	برنامه‌های آموزش فنی - حرفه‌ای و به ویژه غیر رسمی برای ارتقای مهارت‌های روستاییان	۱۲	بهبود کیفیت آموزش روستاییان	میان مدت	اداره آموزش و پرورش و سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی و نهضت سوادآموزی	دولتی	تصمیم‌گیری، اجرا و ارزشیابی	تحقیقاتی - پژوهشی، هماهنگی - سازماندهی و مالی - بودجه‌ای ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر مردم و کارشناسان	بهبود نتایج نظرسنجی

جدول شماره (۸) عرصه اجتماعی فرهنگی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
		۱۳	آموزش رشته‌های فنی - حرفه‌ای مرتبط با قابلیت‌های منطقه بر اساس نظرات مردم	کوتاه مدت	سازمان فنی و حرفه‌ای استان	سازمان جهاد کشاورزی، دهیاری‌ها و شورای اسلامی	دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، ارزیابی	هماهنگی - سازماندهی و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر مردم	بهبود نتایج نظرسنجی
	ساماندهی ارایه خدمات آموزشی مناسب	۱۴	ارایه خدمات آموزشی به منظور تحت پوشش قرار دادن تمامی جمعیت لازم‌التعلیم	کوتاه مدت	اداره کل آموزش و پرورش استان	دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی	دولتی، خصوصی	اجرا، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی		پوشش تحصیلی و نظر مردم	ارتقای درصد پوشش تحصیلی و بهبود نتایج نظرسنجی
	تقویت و گسترش برنامه‌های حمایتی و تامین اجتماعی روستاییان	۱۵	تعیین و تخصیص یارانه‌های بیمه‌ای برای روستاییان	کوتاه مدت	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان	دهیاری‌ها و شورای اسلامی	دولتی	ارزیابی	قانونی	تعیین سهم یارانه بیمه	اختصاص یارانه و تامین رفاه	اجرائی شدن کار
		۱۶	تدوین برنامه سلامت و بهداشت محیط متناسب با شرایط محیطی	کوتاه مدت	اداره کل بهداشت و درمان	دهیاری‌ها	دولتی	ارزیابی	تحقیقاتی - پژوهشی و ترویجی - آموزشی		نسبت امراض خاص محیطی	کاهش نسبت
توسعه نظام سلامت و تامین اجتماعی		۱۷	ارایه خدمات بیمه تامین اجتماعی به کلیه روستاییان	کوتاه مدت	سازمان تامین اجتماعی استان	کمیته امداد امام خمینی استان، بهزیستی استان	دولتی، خصوصی	اجرا، ارزیابی	ترویجی - آموزشی و قانونی	کاهش شکاف شهری - روستایی و نزدیک شدن به نرم جهانی	نسبت جمعیت تحت پوشش تامین اجتماعی به کل جمعیت	افزایش نسبت

جدول شماره (۸) عرصه اجتماعی فرهنگی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز

اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
		۱۸	استانداردسازی خدمات بهداشتی در سطح روستاها	کوتاه مدت	اداره کل بهداشت و درمان	دهیاری‌ها	دولتی	اجرا- ارزیابی	مالی- بودجه ای و ترویجی- آموزشی		استاندارد خدمات بهداشتی و درمانی	نزدیک شدن به استاندارد
	تقویت و گسترش پوشش شبکه بهداشت و درمان روستایی	۱۹	تقویت امنیت غذایی، بهبود سرانه مصرفی کالری و دسترسی مناسب به مواد غذایی	بلند مدت	استانداری	شورای اسلامی روستا، سازمان جهاد کشاورزی و سازمان‌های حمایتی (تامین اجتماعی، کمیته امداد و غیره)	دولتی	اجرا، ارزیابی	مالی- بودجه ای و ترویجی- آموزشی		استاندارد سرانه مصرفی کالری	نزدیک شدن به استاندارد
توسعه نظام سلامت و تامین اجتماعی	تقویت و گسترش پوشش شبکه بهداشت و درمان روستایی	۲۰	توسعه شبکه‌های مشارکتی ارتقای آگاهی دانش بهداشتی - تغذیه‌ای روستاییان	بلند مدت	اداره کل بهداشت و درمان	شورای اسلامی روستا	دولتی	اجرا، ارزیابی	ترویجی- آموزشی		نظر مردم	بهبود نتایج نظرسنجی
ظرفیت‌سازی برای دسترسی به فرصت‌ها و منابع	حمایت و تشویق تشکیل صندوق‌های اعتباری	۲۱	ساماندهی، حمایت و تشویق به تشکیل صندوق قرض الحسنه روستایی در سطح روستاها	میان مدت	استانداری	دهیاری‌ها و شورای اسلامی	دولتی، خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	ترویجی- آموزشی و مشارکتی		تعداد صندوق‌ها و میزان حمایت	بهبود شاخص‌ها

جدول شماره (۸) عرصه اجتماعی فرهنگی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
برای ارتقای سطح زندگی اقشار آسیب‌پذیر روستایی (فقرا، زنان و جوانان)	تقویت فرآیندهای توسعه مشارکتی و شبکه‌های نهادی برای انسجام بخشی به فعالیت‌های اجتماعی- اقتصادی فقرا و زنان	۲۲	تخصیص بخشی از اعتبارات روستایی به طرح‌های مشارکتی روستایی اشتغال زا	میان مدت	اداره کار و امور اجتماعی	کلیه سازمان‌های دولتی مستقر در استان در زمینه بخش خود	خصوصی، اعتبارات بانکی - دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		سهم اعتبارات داده شده به مشاغل و تعداد اعتبارات تخصیصی، نظر مردم	بهبود شاخص‌ها و نتایج نظرسنجی
ظرفیت‌سازی برای دسترسی به فرصت‌ها و منابع برای ارتقای سطح زندگی اقشار آسیب‌پذیر روستایی (فقرا، زنان و جوانان)	تقویت فرآیندهای توسعه مشارکتی و شبکه‌های نهادی برای انسجام بخشی به فعالیت‌های اجتماعی- اقتصادی فقرا و زنان	۲۳	شناسایی و حمایت از توسعه فرصت‌های شغل‌های کوچک و مشارکتی به ویژه برای فقرا و زنان	میان مدت	سازمان صنایع دستی استان	اداره کار و امور اجتماعی، دفتر مشارکت زنان جمهوری اسلامی ایران، شورای اسلامی روستا و دهیاری‌ها	اعتبارات بانکی - خصوصی، دولتی	اجرا، ارزیابی	هماهنگی - سازماندهی		نسبت شغل‌های ایجاد شده برای فقرا و زنان به سایر شغل‌ها و نظر مردم	بهبود شاخص‌ها و نتایج نظرسنجی
		۲۴	ایجاد تشکلهای تسهیل‌کننده دسترسی فقرا و زنان روستایی به منابع مالی - اعتباری، اطلاعات و بازار برای توسعه خود اشتغالی	بلند مدت	استانداری	کلیه سازمان‌های دولتی مستقر در استان در زمینه بخش خود دهیاری‌ها و شورای اسلامی	خصوصی، دولتی	اجرا، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	ترویجی - آموزشی و هماهنگی - سازماندهی و مشارکتی	تسریع در اعلام قانون تشکلهای غیر دولتی	نظر مردم، تعداد تشکلهای و نسبت دریافت اعتبارات توسط تشکلهای	بهبود نتایج نظرسنجی و شاخص‌ها و نسبت‌ها

جدول شماره (۹) عرصه اقتصادی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
ارتقای بهره‌وری و رقابت پذیری بخش کشاورزی	افزایش بهره‌وری از عوامل تولید در بخش کشاورزی	۱	نهادینه نمودن مدیریت مزرعه و واحد بهره‌برداری برای بهره‌برداری بهینه و محافظت از منابع پایه	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	شورای اسلامی روستا و سازمان‌های غیر دولتی	دولتی	فرآیند تصمیم‌گیری، اجرا و ارزیابی	تحقیقاتی - پژوهشی، ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نسبت عامل تولید به تولید	کاهش نسبت
		۲	آموزش کشاورزان در خصوص اهمیت نیاز مصرفی جامعه	کوتاه مدت	سازمان جهاد کشاورزی	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان، صدا و سیما	دولتی	فرآیند تصمیم‌گیری، اجرا و ارزیابی	ترویجی - آموزشی		نظر مردم	بهبود نتایج نظرسنجی
	پی‌ریزی اقدامات سنجیده و مناسب در به حداقل رساندن ضایعات محصولات در مراحل پیشین و پسین تولید	۳	کشت محصول با توجه با اقلیم و متناسب با دانش بومی	میان مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	شورای اسلامی روستا و سازمان‌های غیر دولتی	دولتی، خصوصی، اعتبارات بانکی	فرآیند تصمیم‌گیری، اجرا، نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی - هماهنگی - سازماندهی - ترویجی - آموزشی		عملکرد تولید	افزایش عملکرد
	تقویت پیوندهای بازار و واحدهای تولیدی بخش کشاورزی	۴	توزیع به موقع نهادهای کشاورزی	کوتاه مدت	سازمان جهاد کشاورزی	شورای اسلامی روستا و سازمان‌های غیر دولتی	دولتی، خصوصی، اعتبارات بانکی	فرآیند تصمیم‌گیری، اجرا و ارزیابی	ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر مردم و کارشناسان	بهبود نتایج نظرسنجی

جدول شماره (۹) عرصه اقتصادی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
ارتقای بهره‌وری و رقابت‌پذیری بخش کشاورزی	تقویت پیوندهای بازار و واحدهای تولیدی بخش کشاورزی	۵	خرید تضمینی محصولات کشاورزی	میان مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	سازمان تعاون روستایی	دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	هماهنگی- سازماندهی و قانونی	اصلاح قانون خرید تضمینی	نظر کشاورزان و کارشناسان	بهبود نتایج نظرسنجی
		۶	ایجاد زمینه برای شکل‌گیری بازارهای موقت عرضه محصولات کشاورزی در شهرها	کوتاه مدت	تشکل‌های تولیدی و شورای اسلامی روستا	شهرداری‌ها، سازمان جهاد کشاورزی و اداره کل بازرگانی	خصوصی و اعتبارات بانکی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	هماهنگی- سازماندهی و ترویجی- آموزشی و مشارکتی		نظر مردم و مسوولان و تعداد بازارهای موقت	بهبود نتایج نظرسنجی و افزایش بازارهای موقت
	تقویت خدمات ترویجی تقاضا محور برای کشت ارگانیک و استفاده موثر (و محدود) از نهاده‌های بیرونی	۷	استفاده بهینه از نهاده‌های کشاورزی و دامی	میان مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	بهره‌برداران و رسانه‌های گروهی	دولتی، اعتبارات بانکی- خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی- پژوهشی و ترویجی- آموزشی و مشارکتی	نسبت مصرف نهاده بیرونی به تولید	کاهش نسبت	
		۸	تغییر الگوی کشت برای حذف گیاهان پرآب‌خواه	کوتاه مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	تشکل‌ها، تعاونی‌های مردمی و رسانه‌های گروهی	دولتی، اعتبارات بانکی، تعاونی‌ها، صندوق‌های اعتباری	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی- پژوهشی و ترویجی- آموزشی و مشارکتی	نسبت مصرف آب به تولید و نسبت کشت گونه‌های کم‌آب‌خواه	بهبود شاخص‌ها و نسبت‌ها	

جدول شماره (۹) عرصه اقتصادی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
ارتقای بهره‌وری و رقابت‌پذیری بخش کشاورزی	تقویت خدمات ترویجی تقاضا محور برای کشت ارگانیک و استفاده موثر (و محدود) از نهاده‌های بیرونی	۹	شناسایی مزیت‌های کشاورزی رقابتی در نقاط روستایی با مشارکت روستائیان	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی	شورای اسلامی روستا، تشکل‌های غیر دولتی و سازمان نظام مهندسی کشاورزی	دولتی، تعاونی‌های کشاورزی و صندوق تعاون	فرایند تصمیم‌گیری	تحقیقاتی - پژوهشی		طرح تحقیقاتی	انجام طرح تحقیقاتی مرتبط
	تقویت شبکه زیرساختی و پشتیبان بخش کشاورزی	۱۰	تقویت زیرساخت‌ها (آب، راه، ...)	میان مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	دهیاری‌ها، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان، اداره راه و ترابری، سازمان آب و فاضلاب	دولتی، تعاونی‌ها	اجرا، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	مالی - بودجه‌ای		استاندارد شبکه زیرساختی	نزدیک شدن به استاندارد
	طراحی و اجرای سیاست‌ها و	۱۱	گسترش روش‌های آبیاری مدرن متناسب با دانش بومی منطقه	میان مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	شورای اسلامی روستا و تشکل‌های تولیدی	دولتی، اعتبارات بانکی - خصوصی	اجرا، ارزیابی	تحقیقاتی - پژوهشی		سطح اراضی زیر پوشش آبیاری مدرن	افزایش نسبت
	روش‌های متناسب با انواع نظام‌های بهره‌برداری	۱۲	توسعه و ارایه آموزش نحوه ی استفاده بهینه از ماشین آلات کشاورزی (مکانیزاسیون)	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	شورای اسلامی روستا و تشکل‌های غیر دولتی	دولتی، اعتبارات بانکی - خصوصی	اجرا، ارزیابی	تحقیقاتی - پژوهشی و ترویجی - آموزشی		نظر مسوولان، بهره‌برداران و تعداد افراد آموزش دیده	بهبود نظرسنجی و افزایش تعداد افراد آموزش دیده

جدول شماره (۹) عرصه اقتصادی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز

اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
تنوع بخشی به فعالیت‌های اقتصاد روستایی به ویژه در فعالیت‌های غیر کشاورزی برای بهبود فرصت‌های شغلی و درآمد	تقویت و توسعه فعالیت‌های صنعتی مکمل و تبدیلی با توجه به قابلیت‌های تولید محصولات کشاورزی و مواد معدنی در مناطق روستایی	۱۳	توسعه صنایع تبدیلی مرتبط با مزیت‌های منطقه	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	اداره کل صنایع و معادن استان	خصوصی، اعتبارات بانکی - دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		تعداد تحقیقات انجام شده، تعداد صنایع، تعداد شاغلان روستایی و نفر ساعت آموزش دیده روستایی	افزایش شاخص‌ها
		۱۴	توسعه و بهره‌گیری از قابلیت‌ها و ظرفیت‌های معادن موجود در مناطق روستایی	بلند مدت	اداره کل صنایع و معادن استان	دهیاری‌ها، شورای اسلامی روستا و تشکل‌های مردمی	خصوصی، اعتبارات بانکی - دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		بهره‌برداری از معادن	افزایش بهره‌برداری
	توسعه فعالیت‌های صنعتی در مقیاس کوچک و متوسط در محیط‌های روستایی با تاکید بر فراوری منابع بلافضل روستایی	۱۵	گسترش و توسعه بازارهای صنایع دستی	میان مدت	اداره کل صنایع و معادن استان	سازمان جهاد کشاورزی و اداره کل بازرگانی استان	خصوصی، اعتبارات بانکی - دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر شاغلان در بخش صنایع دستی، نسبت فروش صنایع دستی به سایر صنایع و تعداد مشتریان صنایع دستی به سایر صنایع	بهبود نتایج نظرسنجی و شاخص‌ها و نسبت‌ها

جدول شماره (۹) عرصه اقتصادی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
تنوع بخشی به فعالیت‌های اقتصاد روستایی به ویژه در فعالیت‌های غیر کشاورزی برای بهبود فرصت‌های شغلی و درآمد	توسعه و بهره گیری از قابلیت‌ها و ظرفیت‌های توریستی و اکوتوریستی فضاهای روستایی	۱۶	احیا و باززنده سازی مجموعه‌های بافت قدیم و میراث فرهنگی در مناطق روستایی	بلند مدت	میراث فرهنگی	سازمان ایرانگردی و جهانگردی استان	خصوصی، دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظرات کارشناسی	بهبود نتایج در تحقیقات علمی مربوطه
ظرفیت‌سازی محیطی برای پیشبرد رشد پایدار اقتصاد روستایی	پی ریزی ترتیبات مناسب قانونی و حقوقی برای تثبیت مالکیت بر اموال و دارایی‌های روستاییان	۱۷	جلوگیری از قطعه قطعه شدن اراضی کشاورزی از طریق اصلاح قانون مالکیت در روستاها	بلند مدت	سازمان ثبت اسناد و املاک	سازمان جهاد کشاورزی، دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا و رسانه‌های گروهی و تشکل‌های تولیدی	دولتی، خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	ترویجی - آموزشی		تعداد و مساحت قطعات	پیمایشی
	تسهیل در دسترسی بهینه تولید کنندگان روستایی به اطلاعات و بازار	۱۸	توسعه شبکه حمل و نقل بین روستایی	کوتاه مدت	اداره کل راه و ترابری و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی		دولتی، تعاونی، خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، ارزیابی	همانگی - سازماندهی		نظر مردم	بهبود نتایج نظر سنجی

جدول شماره (۹) عرصه اقتصادی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز

اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
ظرفیت‌سازی محیطی برای پیشبرد رشد پایدار اقتصاد روستایی	تسهیل در دسترسی بهینه تولید کنندگان روستایی به اطلاعات و بازار	۱۹	پرداخت یارانه مستقیم حمل و نقل به روستاییان روستاهای کم جمعیت	کوتاه مدت	استانداری	دهیاری‌ها و شورای اسلامی	دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	هماهنگی - سازماندهی، مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر مردم	بهبود نتایج نظرسنجی
	تعمیق و گسترش پوشش بیمه‌ای دارایی‌ها و محصولات کشاورزی	۲۰	تقویت نمایندگی‌های بیمه‌ای به صورت سیار و ثابت در سطح دهستان	کوتاه مدت	شرکت‌های بیمه	سازمان تامین اجتماعی و سازمان بیمه مرکزی ایران	دولتی، خصوصی	اجرا، ارزیابی و مشارکت مالی	قانونی و هماهنگی - سازماندهی	الزام همگانی بیمه با تعیین سهم دقیق دولت ضمن در نظر گرفتن شرایط روستاییان	سهم دارایی‌ها و محصولات بیمه شده به کل دارایی‌ها و محصولات	افزایش سهم
		۲۱	بیمه محصولات کشاورزی (زراعت، دام و ...)	میان مدت	سازمان بیمه مرکزی	شرکت‌های بیمه و شورای اسلامی روستا	خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	قانونی و هماهنگی - سازماندهی و مشارکتی		تعداد محصولات بیمه شده کشاورزی و غیر کشاورزی	افزایش تعداد

جدول شماره (۹) عرصه اقتصادی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز

اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
ظرفیت‌سازی محیطی برای پیشبرد رشد پایدار اقتصاد روستایی	تقویت و گسترش پوششی هدفمند شبکه بانکی و خدمات مالی خرد محلی	۲۲	تقویت شبکه‌های بانک کشاورزی	میان مدت	سرپرستی شعب بانک‌های کشاورزی استان		اعتبارات بانکی	ارزیابی	هماهنگی - سازماندهی		نظر مردم و کشاورزان نسبت به ارائه تسهیلات	رضایت مسوولان بانک و مردم و بهبود سایر شاخص‌ها
	تقویت و گسترش پوششی هدفمند شبکه بانکی و خدمات مالی خرد محلی	۲۳	تقویت صندوق‌های قرض الحسنه	میان مدت	استانداری	دهیاری‌ها و شورای اسلامی	خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	هماهنگی - سازماندهی، مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		کمیت و کیفیت صندوق‌های قرض الحسنه	افزایش کمیت و کیفیت
	تقویت و گسترش پوششی هدفمند شبکه بانکی و خدمات مالی خرد محلی	۲۴	ارایه خدمات بانکی با استفاده از فناوری‌های جدید (بانکداری از راه دور)	میان مدت	سرپرستی شعب بانکهای کشاورزی استان	دهیاری‌ها و شورای اسلامی	اعتبارات بانکی	اجرا، بهره‌برداری و نگهداری و ارزیابی	هماهنگی - سازماندهی و ترویجی - آموزشی		نسبت خدمات ارائه شده و رضایت مردم	افزایش شاخص‌ها و پیمایشی

جدول شماره (۱۰) عرصه فضایی - کالبدی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
بهبود کیفیت زندگی ساکنان روستاها از طریق ارائه خدمات عمومی و اجتماعی	ارتقا و بهبود زیرساخت‌های اقتصادی و اجتماعی در مراکز روستایی	۱	اجرای طرح‌های هادی و بهسازی	میان مدت	بنیاد مسکن	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستاها	دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	هماهنگی - سازماندهی، مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر کارشناسی و نظر مردم و تعداد طرح‌های انجام شده	بهبود شاخص‌ها
		۲	ایجاد و توسعه فضای سبز و پارک و خدمات اوقات فراغت	میان مدت	دهیاری‌ها	شورای اسلامی روستا و سازمان ایرانگردی و جهانگردی	خصوصی، اعتبارات بانکی - دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر کارشناسی و نظر مردم و ساخت فضاهای سبز	بهبود شاخص‌ها
بهبودسازی فیزیکی / کالبدی سکونتگاه‌های روستایی	بهبود کیفیت زندگی ساکنان روستاها از طریق ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها و تأسیسات زیربنایی	۳	اجرای طرح روستای سالم	میان مدت	اداره کل بهداشت و درمان	دهیاری‌ها و شورای اسلامی	دولتی	تصمیم‌گیری، اجرا و ارزیابی	تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای		شاخص‌های کیفیت زندگی	بهبود کیفیت زندگی
		۴	احداث و ترمیم شبکه راه‌های روستایی	میان مدت	اداره راه و ترابری	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان	دولتی	اجرا، ارزیابی	مالی - بودجه‌ای		کیلومتر راه روستایی	افزایش و ترمیم

جدول شماره (۱۰) عرصه فضایی - کالبدی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
بهبود کیفیت زندگی ساکنان روستاها از طریق ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها و تأسیسات زیربنایی		۵	احداث و ترمیم شبکه‌های آب آشامیدنی	میان مدت	اداره آب و فاضلاب روستایی	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان، دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی، خصوصی	اجرا، ارزیابی	مالی - بودجه‌ای		نسبت روستاهای برخوردار به کل روستاها، نسبت استفاده از آب سالم آشامیدنی، نسبت امراض ناشی از استفاده از آب	افزایش نسبت برخورداری از امکانات و کاهش نسبت امراض
		۶	توسعه شبکه برق مناطق روستایی و تخصیص یارانه برای مصرف روستاییان	میان مدت	اداره برق منطقه ای	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی	ارزیابی	مالی - بودجه‌ای		نسبت روستاهای برخوردار به کل روستاها و میزان استفاده از برق	افزایش نسبت
		۷	توسعه شبکه گاز مناطق روستایی	میان مدت	شرکت گاز	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی	ارزیابی	مالی - بودجه‌ای		نسبت روستاهای برخوردار به کل روستاها	افزایش نسبت
		۸	بهبودی کارگاه‌های خانگی قالببافی	بلند مدت	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	خصوصی، اعتبارات بانکی - دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	مالی - بودجه ای و هماهنگی - سازماندهی و مشارکتی		نظر مردم	بهبود نتایج نظرسنجی

جدول شماره (۱۰) عرصه فضایی - کالبدی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
بهبود کیفیت زندگی ساکنان روستاها از طریق ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها و تأسیسات زیربنایی / بهسازی فیزیکی / کالبدی سکونتگاه‌های روستایی	بهبود کیفیت زندگی ساکنان روستاها از طریق ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها و تأسیسات زیربنایی	۹	توسعه ارتباطات	میان مدت	شرکت مخابرات	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی	ارزیابی	مالی - بودجه‌ای		نسبت روستاهای برخوردار به کل روستاها	افزایش نسبت
	مقاوم سازی مسکن روستایی	۱۰	تشویق و اعطای اعتبارات بانکی برای بازسازی و مقاوم سازی مسکن روستایی	میان مدت	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا و شبکه بانکی	اعتبارات بانکی	اجراء، ارزیابی	قانونی و ترویجی - آموزشی	اختصاص اعتبارات مورد نیاز	نسبت مسکن مقاوم شده به کل مسکن	افزایش نسبت
		۱۱	مقاوم سازی سکونتگاه‌های روستایی در مقابل حوادث غیر مترقبه	میان مدت	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا و رسانه‌های گروهی	خصوصی، دولتی، سازمان‌های بین‌المللی	اجراء، ارزیابی	ترویجی - آموزشی و تحقیقاتی پژوهشی		تعداد افراد آموزش دیده، تعداد تحقیقات انجام شده، تعداد ساختمان‌های مقاوم شده	افزایش شاخص‌ها
		۱۲	فرهنگ سازی، آموزش و اطلاع‌رسانی - مردم روستایی نسبت به اهمیت مقاوم سازی مسکن و اماکن	بلند مدت	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا و رسانه‌های گروهی	دولتی	تصمیم‌گیری، اجرا، ارزیابی	قانونی ترویجی - آموزشی و تحقیقاتی پژوهشی		میزان اطلاعات روستاییان	افزایش اطلاعات روستاییان

جدول شماره (۱۰) عرصه فضایی - کالبدی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
بهبود کالبدی سکونتگاه‌های روستایی	توسعه شبکه بهداشتی دفع فاضلاب و پسماندها در مناطق روستایی	۱۳	ظرفیت‌سازی قانونی و اجرایی در دفع بهداشتی فاضلاب و پسماندهای صنعتی	میان مدت	اداره آب و فاضلاب و روستایی	دهیاری‌ها و خانه بهداشت	دولتی	ارزیابی	قانونی، ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر کارشناسان	بهبود شاخص‌ها
	توسعه و تسری شبکه بهداشتی دفع فاضلاب، جمع‌آوری و دفن زباله در سکونتگاه‌های روستایی اولویت‌دار	۱۴	توسعه و تسری شبکه بهداشتی دفع فاضلاب، جمع‌آوری و دفن زباله در سکونتگاه‌های روستایی اولویت‌دار	میان مدت	استانداری	دهیاری‌ها و خانه بهداشت	دولتی، مردمی	اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی	ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر کارشناسان و مردم	بهبود شاخص‌ها
	بهبود کالبدی مشارکتی در کانون‌های برتر روستایی	۱۵	تصویب طرح‌های هادی روستایی با نظر شورای اسلامی روستا و دهیاری	بلند مدت	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	خصوصی، اعتبارات بانکی - دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	مالی - بودجه‌ای و هماهنگی - سازماندهی و مشارکتی		نظر مردم	بهبود نتایج نظرسنجی
	هدایت و جهت‌دهی منابع و اعتبارات مسکن روستایی به سمت خانوارهای نیازمند از جمله جوانان	۱۶	طراحی و اجرای تعیین محدوده‌های مسکونی در کانون‌های منتخب روستایی	کوتاه مدت	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان	دهیاری‌ها، شورای اسلامی روستا، سازمان جهاد کشاورزی و اداره ثبت اسناد و املاک	خصوصی، دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای		تعداد پروژه‌های اجرا شده	افزایش

جدول شماره (۱۰) عرصه فضایی - کالبدی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
همسازي فیزیکی / کالبدی سکونتگاه‌های روستایی	هدایت و جهت‌دهی منابع و اعتبارات مسکن روستایی به سمت خانوارهای نیازمند از جمله جوانان	۱۷	تخصیص اعتبارات بانکی برای احداث مسکن	کوتاه مدت	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان	دهیاری ها، شورای اسلامی روستا، سازمان جهاد کشاورزی و اداره ثبت اسناد و املاک	خصوصی، دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، نگهداری- ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی- پژوهشی و مالی- بودجه ای	تعداد پروژه‌های اجرا شده	افزایش	
توسعه و بهبود روابط عملکردی متقابل بین مجموعه‌های روستایی و نقاط شهری	تقویت هم پیوندی و تعامل فعال میان شهر و روستا	۱۸	تقویت زیر ساخت‌های اجتماعی در کانون‌های شهری بلافصل روستایی (روستا - شهرها)	میان مدت	استانداری	سازمان جهاد کشاورزی استان و دهیاری‌ها	دولتی، خصوصی، اعتبارات بانکی	فرایند تصمیم‌گیری، ارزیابی	هماهنگی - سازماندهی و ترویجی - آموزشی و مشارکتی	نظر مردم	بهبود نتایج نظرسنجی	
		۱۹	تقویت زیر ساخت‌های اقتصادی و پشتیبان تولید در کانون‌های شهری بلافصل روستایی (روستا - شهرها)	میان مدت	استانداری	سازمان‌های ذی‌ربط در امور روستاها	دولتی	ارزیابی	هماهنگی - سازماندهی و قانونی	تفویض اختیار تصمیم‌گیری در مورد مسایل محلی	نظر مردم	بهبود نتایج نظرسنجی

جدول شماره (۱۱) عرصه مدیریتی - نهادی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز

اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
بهبود نظام مدیریت توسعه روستایی برای ارتقای هماهنگی و تمرکززدایی از تصمیم‌سازی و برنامه‌ریزی توسعه	پی‌ریزی ساز و کار مناسب اجرایی برای ارتقای هماهنگی بین بخشی در فرایند مدیریت توسعه روستایی	۱	تشکیل کمیته‌های همکاری بین بخشی بر اساس نوع فعالیت و نیازهای روستایی	میان مدت	استانداری	سایر ارگان‌های متولی امور روستایی	دولتی	ارزیابی	هماهنگی - سازماندهی		اظهار نظر مسوولان	بهبود نتایج نظرسنجی
	تمرکززدایی از تصمیم‌سازی و برنامه‌ریزی توسعه تمرکززدایی از نظام متمرکز تصمیم‌سازی، برنامه‌ریزی و تخصیص منابع و تقویت مدیریت و برنامه‌ریزی محلی	۲	تشکیل NGOها با مشارکت فعال زنان و جوانان روستایی	میان مدت	استانداری	شورای اسلامی روستا و دهیاری ها	دولتی، خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، ارزیابی	ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر مردم، نسبت تعداد تشکلهای زنان و جوانان به سایر تشکلهای تعداد طرح‌های انجام شده تشکلهای به کل طرح‌ها	بهبود نتایج نظرسنجی و شاخص‌ها و نسبت‌ها

جدول شماره (۱۱) عرصه مدیریتی - نهادی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز

اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
بهبود نظام مدیریت توسعه روستایی برای ارتقای هماهنگی و تمرکز زدایی از تصمیم‌سازی و برنامه‌ریزی توسعه	تمرکز زدایی از نظام متمرکز تصمیم‌سازی، برنامه‌ریزی و تخصیص منابع و تقویت مدیریت و برنامه‌ریزی محلی	۳	افزایش نقش شوراهای اسلامی روستا و دهیاری‌ها در نظام تصمیم‌سازی استان از طریق بازنگری در شرح وظایف دستگاه‌ها	میان مدت	استانداری	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی و سایر ادارات متولی امور روستایی	دولتی	ارزیابی	قانونی و هماهنگی - سازماندهی	بهبودسازی نقش دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی در تصمیم‌گیری	نظر مردم و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی روستا، تعداد جلسات تشکیل شده با حضور شوراهای روستایی به کل جلسات تشکیل شده، نسبت تصمیمات مشارکتی به غیر مشارکتی	بهبود نتایج نظرسنجی و شاخص‌ها و نسبت‌ها
		۴	تهیه برنامه‌های اجرایی با مشارکت شورا و دهیاری	بلند مدت	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان، جهاد کشاورزی استان و دهیاری‌ها	دولتی	فرایند تصمیم‌گیری	قانونی و هماهنگی - سازماندهی	اولویت به نهادهای محلی و شوراها	نظر مردم و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی روستا، نسبت تعداد برنامه‌های مشارکتی به غیر مشارکتی	افزایش تعداد وظایف واگذار شده

جدول شماره (۱۱) عرصه مدیریتی - نهادی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
		۵	تقویت تشکلهای مردمی برای اجرای پروژه‌های عام‌المنفعه (عمومی)	میان مدت	شوراهای اسلامی	دهیاری‌ها و سازمان‌های ذی‌ربط	خصوصی، دولتی، اعتبارات بانکی و سازمان‌های بین‌المللی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	هماهنگی - سازماندهی		تعداد پروژه‌های انجام شده	افزایش شاخص
		۶	تشکیل کانون‌های محلی فارغ‌التحصیلان روستایی	کوتاه مدت	استانداری	بخشداری‌ها و تشکلهای مردمی	دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	هماهنگی - سازماندهی		تعداد کانون‌ها و تشکلهای	افزایش تعداد
توسعه، تعمیق و ترویج نظام خدمات کارشناسی - مهندسی در محیط‌های روستایی	تعریف و طراحی نظام خدمات کارشناسی - مهندسی متناسب با ظرفیت‌ها و نیازها - تقاضاهای جامعه روستایی	۷	مکانیابی و اولویت استقرار کانون‌های کارشناسی - مهندسی در مراکز روستایی	میان مدت	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، استان، جهاد کشاورزی استان و دهیاری‌ها	خصوصی، دولتی	ارزیابی	تحقیقاتی - پژوهشی و هماهنگی و سازماندهی		نظر مردم	بهبود نتایج نظرسنجی
		۸	تقویت بخش خصوصی در فعالیت‌های ترویجی	کوتاه مدت	سازمان‌های نظام مهندسی	سازمان‌های ذی‌ربط	دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	هماهنگی - سازماندهی		شکل‌گیری بخش خصوصی در ترویج و رضایت مردم و میزان خدمات ارایه شده	ارزیابی کارشناسی

جدول شماره (۱۱) عرصه مدیریتی - نهادی راهبرد توسعه روستایی شهرستان مهریز												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
توسعه نظام اطلاعات، نظارت و ارزشیابی روستایی	ایجاد و توسعه ساختار و سازوکار لازم برای نظارت و ارزشیابی توسعه روستایی در سطوح منطقه‌ای و محلی	۹	تدارک تمهیدات لازم برای تایید طرح‌های مختلف روستایی توسط شوراهای اسلامی	میان مدت	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان	استانداری و سایر ارگان‌های مرتبط	دولتی	اجراء ارزیابی	قانونی و هماهنگی - سازماندهی و مشارکتی	شورا به عنوان یکی از مراجع تصویب کننده طرح	نظرات مسوولان	بهبود نتایج نظرسنجی
توسعه نظام اطلاعات، نظارت و ارزشیابی روستایی	سازماندهی شبکه اطلاعات و ارتباطات روستایی	۱۰	تقویت و ایجاد شبکه‌های اطلاع‌رسانی اینترنتی	کوتاه مدت	استانداری	سازمان‌های ذی ربط	خصوصی، دولتی	تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	قانونی و هماهنگی - سازماندهی و مشارکتی		شبکه اطلاع‌رسانی	ایجاد و تویعه شبکه